

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Machvmetis Saracenorum principis, eiusque Svccessorvm
Vitae, Doctrina, Ac Ipse Alcoran**

Bibliander, Theodor

[Basileae], März 1550

VD16 VD16 K 2586

Turcicarum rerum commentarius Pauli Iouvij episcopi Nucерini, ad Carolum
V. imperatorem Augustum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97854](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97854)

TVRCICARVM RERV COMMEN

TARIVS, PAVLI IOVII EPISCOPI NVCE-
rini, ad Carolum V. Imperatorem Augustum:
ex Italico Latino factus.

FRANCISCO NIGRO BASSIANATÆ
interprete:

Turcarum natio à Scythis, quos nunc Tartaros uocamus, qui so-
litudines ultra Caspium mare circa Volgam fluuium inhabi-
tant, originem dubio procul ducit. Id quod ex ipsorum moribus,
ex facie, ex usu sagittarum, ex bellandi consuetudine, ex super-
ba denique loquendi forma, Scythicæ simili, facile deprehendi-
tur. Anni sunt plus quam sexcenti, quòd ij in Asiam minorem,
quam Natoliam appellamus, peruenerunt: quo in loco prædè ac bellis continuè
incumbentes, quam plurima loca munita paulatim subiugarunt, adeò ut populis
illis, qui non admodum exactè arma exercere nouerant, magno terrori essent. Ne
que tamen principem aliquem unquam habuerunt, sed ueluti Africæ Alarbes
quos uocant, diuisi per turmas, regionem illam amplissimam tyrannico imperio
possidebant. Caterum sub magnifici ducis Gottifredi Bolioni aduentum, qui ut
terram sanctam acquireret, cum trecentis millibus peditum, atque equitum cen-
tum millibus transierat mare, uires in unum contraxerunt: ac sub regimine Soli-
mani cuiusdã excellentissimi ducis prope ciuitatē Niceā Christianos aggressi, ma-
ximis nostrorum laboribus, ac pugna nõ incruentã, fusi tandem fugatiq; sunt. Post
hunc Solimanum Turcæ per plures annos, nullum ducem, cuius extet memoria,
præcipuum habuere. Verum circa annum à CHRISTO nato M. CCC. Ottoma-
nus quidam filius Zichi, qui tenuis conditionis homo fuit, nomen, uires, ac digni-
tatem inter Turcas habere coepit. Atq; is extitit, qui Turcarum imperatoribus, ni-
mirum ijs qui per masculorum rectam lineam descendunt, nomen familiæ dedit.
Is inquam magnum ingenium cum uiribus corporis coniunctum, ac fortunam
mirum in modum fauentem habuit. Plurima loca munita, Pontico mari adiacen-
tia, in deditioem accepit. Sed egregias suas uictorias maximopere nobilitauit,
debellata Siua ciuitate pulcherrima, quæ antiquitus Sebastia dicebatur. Regnauit
annis uiginti octo. Defunctusq; est salutis nostræ Anno M. CCCXXVII. sub
pontificatu papæ Benedicti XI.

ORCANNES.

Successit Orcannes, qui paternis uirtutibus immensam animi magnitudinem,
ac subtiliorem in acquirendis finitimis regionibus artem adiunxit. Liberali-
tatem erga milites pro comite perpetuo habuit: qua uirtute nullam uiuidiorem
princeps aliquis habere potest, ut magnus atque adeò immortalis citò efficia-
tur. Copiosus ac ingeniosus in militari apparatu, nec non in nouis bellicis ma-
chinis inueniendis fuit. Primus extitit, qui familiam illustriorem fecit, accepta
in uxorem filia Regis Caramanix, quæ à ueteribus Cilicia dicta est. Is arma in
Michaelem Palæologum, Constantinopolitanum imperatorem, mouit. Deni-
que Bursiam ciuitatem egregiam (hæc Prusa uetusta sedes regum Bithyniæ fu-
it) expugnauit. Tandem ex uulnere in ea ipsa expugnatione accepto, quanquam
leue uideretur, occubuit, atq; Amurathi filio uictoriam fruendam reliquit. Impe-
rauit annis duobus & uiginti: ac mortem obiit, quo tempore papatu præerat Cle-
mens sextus.

AMVRA

A Murathes ambitiosus, simulator, infidelis, & quod ad corpus attinet, inuadus: sed astutus ac uigilans, semperq; ad quamlibet occasionē, qua imperium dilatare posset, paratus extitit. Nec illi fortuna quod optabat negauit. Nam quum pacē cum imperatore Constantinopolitano inisset, discordia inter Græciæ principes, atq; ipsum imperatorē exorta est. Marcus uerò Craiouchius Bulgariae dominus uiciniorē auxiliū petere coactus est. Amurathes autem liberaliter imperatori adfuit, nam duodecim millia electorum Turcarum illico in Græciam misit: quibus adiutus imperator, Marcum ipsum ac ceteros rebelles fudit fugauitq;. Porro finito bello, septem Turcarum millia in Asiam remisit: quod reliquum fuit, præsidij loco sibi seruaui, atq; Amurathi gratias egit pro huiusmodi beneficio: quod tamen origo ruinae Constantinopolitani imperij, ac principium nostrorum uulnerum fuit. Etenim Amurathes quum ex militibus, qui in patriam redierant, accepisset, & Græciam pulcherrimam esse prouinciā, & pessimē inter Græcos principes conuenire, illico transire destinauit, ut imperatoris inimicos persequeretur: is illi transiendi prætextus fuit. Angustias igitur Helleponticas anno Christianæ salutis M. CCCLXIII. transiuit, duabus Genuensibus nauibus in eam operam conductis: quarum altera Interiana, altera uerò Squarciafica uocabatur: quæ pro sexaginta Turcarum millibus traiectis, totidem numos aureos accepere. Turcæ autem quum in Græciam peruenissent, totam regionē excursionibus bellicis infestauerunt, Gallipolimq; ac uicina Helleponto oppida expugnarunt, atq; ibidem naues ad pedites equitesq; ex Asia in Græciam transiendos construxere: quibus postmodum nauibus Turca exercitum continuè augens, atq; omnia tanquā inimicorum imperatoris debellans, tandem Philippopolim & Andrinopolim ciuitatem magnificam cepit. Inde in Seruiam profectus, maximum ei prouinciæ terrorem incussit. Quapropter Lazarus Seruiæ despota, & Marcus Bulgariae dominus, ac nonnulli principes Albanæ simul coniuncti, uires in unum contulerunt, ut Turcis resisterent. Quumq; in prælium descendissent, Christiani ferè omnes trucidati sunt. Despota uerò captiuus quidem factus, sed tamen & ipse paulo post interfectus est. Ceterum seruus quidam natione Seruianus, Despotæ proprij domini mortem ægre ferens, eamq; summopere uindicare desiderans, egregij uiri nomen, sprete morte, post se relinquere decreuit: sicq; nactus occasionem, pugione Amurathem interfecit. Imperio præfuit Amurathes annis xxiii. Perijt anno post CHRISTVM natum M. CCCLXXXIII. sub Gregorio undecimo Pontifice Romano.

Bulgariam inferiorem Mœsiam esse multi arbitrantur.

Andrinopolis, ea Adrianopolis est. Seruia superioris Mœsiae pars est. Despota, dignitatis nomen est. Albania: hanc nonnulli Dalmatiam, alij Epirum esse uolunt.

Baiazetē hunc, alij Paizetem, alij Paiazetem nominant.

Bosnia, pars superioris Mœsiae.

BAIAZETES. I.

Reliquit Amurathes duos filios, Solimanum & Baiazetē. Verum hic ne imperij æmulū haberet, Solimanū interficiendū curauit: ac statim contra Marcum Bulgariae principem, patris mortem uindicaturus, magnum cōparauit exercitum, profectusq; ad locum ubi prius pater fuerat interfectus, Marcum ipsum cum omni Bulgarorū ac Seruianorum nobilitate in pugna trucidauit: ac post eam uictoriam omnibus ferè Bulgariae ciuitatibus & munitis locis potitus est. Neq; ita multo post, nempe anno à restituta salute M. CCCLXXVI. per Bosnam transiens, crudelissimas in Vngaria, Albania & Valachia excursiones fecit, Christianosq; quàm plurimos in Thraciam captiuos duxit. Enimvero prudentia singulari, maximoq; cum animi tum corporis uigore præditus fuit: sed super omnia solers in prouidendis, ac patiens in expectandis rerum occasionibus extitit. Verum in negotijs exequendis tanta celeritate utebatur, ut Baiazetes Hildrin, id est cœli

cœli fulgur cognominaretur. Is igitur naturæ dotibus adiutus, totam ferè Græciam subegit. Porrò tandem etiã Constantinopolim obsidione cinxit. Quam ob causam infœlix imperator, ut à Christianis principibus Occidentis auxilium peteret, in Galliam nauigare coactus est. Gallia regnum Carolus eius nominis ^{Carolus Gallorum rex.} seprimus tunc temporis administrabat. Is ueluti qui pietatem cum magnanimitate coniunctam haberet, Iohannem, Niuernensem comitem, ducis, Burgundia filium, proprium fratrem, iuuenem alioqui audacem, cum ipso imperatore misit; quem præcipui Galliarum principes, nimirum Guido Tremolia dominus, Philippus Artesiorum comes, Ioannes Viennæ dominus, comes de Cuci, comes de

10 Diu, atque alij complures comitati sunt: ac secum mille cataphractos unã cum leuis armaturæ aptis equitibus conduxere. Quum que in Vngariam peruenissent, Sigismundo regi, qui postea imperator extitit, se coniunxerunt ac demum simul omnes itinere per Seruiam Despota fauente arrepto, post leuiculas aliquot inter eundem adeptas uictorias, Nicopolim peruenerunt: atque ipsam urbem oppugnare quidem coeperunt, sed Turcis eam egregiè defendentibus, laborem omnem frustra consumpserunt. Intera uerò Baiazetes temporis spacium, quo uires suas in unum colligeret, nactus, innumerabilem equitum multitudinem contra Christianos adduxit. Porrò Galli in anteriori exercitus parte constituti, quum maximam stragem palantium Turcarum, qui exploratum uenerant, effecissent: neque

20 monitionibus, neque protestationibus (ne uidelicet sine Vngaris, Germanis, ac Seruianis equitibus in hostem impetum facerent) audaciores quàm sapientiores, contineri potuerunt, quin fugientes persequerentur, præsertim quum nonnulli ex ducibus iam dictis, malignitate Sigismundi, qui Gallis primum honorem inuideret, huiusmodi protestationes fieri affirmarent. Vnde comes de Diu, atq; alij ferè omnes principes, Viennensem dominum uexilliferum per uim in hostes impulerunt, sic que tubis clasicum canentibus, in densissimam turmam constipati, Turcas inuasere: adeoq; multos in primo congressu occiderunt, ut uictoria acclamare iam inciperent. Verùm ea lætitia breuis admodum extitit. Nam Baiazetes unã cum sexaginta milibus equitum in lunarem formam recens educorum adueniens, ipsos circumdedit: ac medios, antequam Sigismundus auxilium ferre posset, inclusit. Atque in hunc modum Galli temeritatis suæ pœnas pendentes, erè omnes, licet se uiriliter tuerentur, interfecti sunt. id quod reliquo exercitui tantum

30 terroris incussit, ut absq; pugna turpiter ac foedè milites omnes aufugerint. Sigismundus uerò ac magnus Rhodi magister nauicula Danubium ingressi, uix euadere potuerunt, Turcis à fluuij ripa sagittis eos continuè impetentibus. Enim uerò ex Gallis trecenti equites seruati sunt, in quos ob diuitem uestium ornatum auara crudelitas Turcarum, quo precium redemptionis extorqueret, haud sæuiterat. Porrò Baiazetes Niuernensem comitem, qui ferè nudus erat, iussit ad se adduci, habitaq; & atatis, & regij sanguinis, ex quo is exortus erat, ratione, non tantum ipsum in uita seruauit: sed insuper facultatem concessit, ut ad releuandum captiuitatis mœrorem, quinq; ex suis quos uellet socios deligeret. Is autem superius nominatos duces sibi dari postulã, ipsos à morte liberauit, excepto Viennæ principe, qui in prælio defunctus erat. Vbi uerò selecti duces ad comitem deducti fuere, Baiazetes cæteros omnes ad unum trucidari turbato uultu imperauit. Verùm comes quum inter eos, qui interficiebantur, Buccicaldum Gallia Mare

40 rescalchum (ut uocant) hominem giganteæ staturæ cognouisset, supplex ac lachrymans eum quoque sibi donari obnixè Baiazetem orauit: id quod Baiazetes humanissimè concessit. Alij autem omnes ante oculos sex horum superstitum crudelissimè necati sunt. Quod uerò ad Marefcalchum attinet, is Buccicaldus ille

Vngaria, Patronia est.

Rhodi equites suum præfectum Magnum magistrum appellant.

Marefcalchus. nomen dignitatis apud Gallos est.

k k est

est, qui postea Genuæ gubernator extitit, atque ibi Gabrielem uicecomitem Pifarum principem decapitauit: qui cum Galeatio Gonzaga homine paruulo singulare certamen iniit, ac superatus est; seque ob id ipsum uoto obstrinxit, arma non amplius induturum. Sed ut ad rem redeam, Niuernensis comes unā cum cæteris captiuis Prusam deductus est, quo in loco per aliquod temporis spacium haud dignè satis pro conditione est habitus. Verum constituto tandem omnibus redemptionis precio, liberius aliquanto ac commodius uiuere illis permissum est. Nam & id Baiazetes liberaliter concessit, ut omnis generis uenationibus uterentur. Postremò ducentorum millium aureorum precio simul omnes redempti sunt; quam pecuniarum summam Iacobus Mitylenæus princeps soluit. Cæterum Frofartes Gallus historicus, qui captiuos, posteaquam in patriam sunt reuersi, allocutus est, literis mandauit, cornua exercitus Baiazetis in alā curuaturam ad similitudinem nouæ lunæ sparsa, plus quàm septem milliariorum spacium occupauisse: iudicatumque esse, in eo exercitu plus quàm trecenta hominum millia, ex omnibus orbis totius nationibus collecta extitisse, Christianos uerò uix numerum octoginta milliū attigisse, inter quos circiter uiginti millia equitum erant. Incidit autem is conflictus in annum salutis humanæ M. CCCXC V, quo die diuo Michaeli uigilia celebrabantur. Verum enim uero Baiazetes post huiusmodi uictoriā ad Constantinopolitanam obsidionem reuersus, antiquas omnes Græcorum delicias, hortos nimirum atque ædificia extra urbem demolitus est, agros ipsos quaquauersum incurSIONIBUS patebant, populabundus uastauit. Neque ulla profectò ratione imperij caput illud seruari poterat, nisi Tamberlanes Zagatae orientalis Scythiae regionis Parthiam ac Sogodiam uersus, princeps, in minorem Asiam peruenisset. Samarcanda ciuitas ad fluuium laxartem cōstructa, Tamberlanis patria fuit: qui inde peditum atque equitum innumerabili multitudine secum ducta, Natoliam totam occupauit. Quam ob causam Baiazetes Cōstantinopoli relicta, exercitum nauibus Angorium deduxit, ac prope Stellam motem, ubi olim cum Mithridate Pompeius pugnauerat, cum Tamberlane confligit, ac superatus est. Hunc igitur captum Tamberlanes catenis aureis ligauit, atque in ferream caueam detrufum, per totam Asiam ac Syriam circunduxit, quouisque tandem ipsi miseriarum finem mors attulit. In eo prælio, quod tempore Bonifacij papæ noni commissum est, plus quàm ducenta hominum millia desiderata sunt.

CALEPINVS.

EX Angoriensi conflictu aliquot Baiazetis filij aufugerunt, atque in Græcorum manus qui Hellepontum classe custodiebant, peruenere. Vnus autem ex ijs fauente fortuna euasit, atque Andrinopolim perductus est, isque Cyriscelebes, non autem Calepinus uocabatur, quemadmodum Nicolaus Secundinus credidit, qui Turcarum genealogiam Latino sermone conscriptam Pio papæ dicauit. Id quod in causa fuit, ut ferè omnes alij corrupta ueri nominis pronunciatione, pro Cyriscelebe Calepinum dixerint. Hic igitur Cyriscelebes instauratis imperij uiribus, aduentū Sigismundo uiriliter se opposuit. Etenim Sigismundus haud sustinendum ratus, ut Turcæ post tantam à Tamberlane acceptam cladem, uires resumerent, magnum sibi compararat exercitum, ac Salumbezenos campos occupauerat: id quod in annum CHRISTI M. CCCCIX. incidisse constat. Ergo in ijs campis cum hoste congressus, fugam facere coactus est, anno tertio decimo post eam pugnam quam prius infeliciter cum Baiazete pugnauerat. Enim uero ipse rex non minus hic sibi fauente fortuna, quàm apud Nicopolim fauerat, è uictorum manibus euasit. Animaduersum est in eo conflictu, Sigismundi pedites ante sagittis fuisse confossos, quàm in phalangem dispositi congre-

Superius dictū est, Asiā minorem Natoliam nunc uocari. Angorium ab antiquis Ancira dicebatur, ut quidam putant.

Cyriscelebes.

congrédi cum hoste potuerint: equites uerò ad primum statim inuadentis hostis impetù terga uertisse. Porro Cyrilcelebes post hanc uictoriã Seruicæ Despotã bello lacessere, imperatorisq; Cõstantinopolitani fines deuastare incepit. Verũ infirmitate præuentus, in ipso ætatis suæ flore, sub Alexandri Quinti pontificatu uitam cum morte commutauit, quum plus minus sex annis imperium obtinuisset.

MAHOMETES I.

EX Cyrilcelebe Orcannes & Mahometes filij superfuere. Sedenim quum Orcannes adhuc paruulus auxilio quorundam ducum assumere sibi imperium uellet, à Mose patruo interfectus est. Attamẽ neq; ipse Moses diu est rerũ potitus: quia Mahometes Orcannis frater, tanquam patris legitimus successor, eo occiso imperium arripuit. Is igitur Mahometes est, qui Valachis asperrimũ bellum intulit. Mox in Asiam profectus, loca omnia quæ Tamberlanes occupauerat, recepit, ac plurimos principes Turcicæ nationis ex Galatia, ex Ponto, atq; ex Cappadocia pulsos funditus extirpauit. Imperatoria insignia ex Prusa in Græciam translata, Adrianopoli, quæ caput est Thraciæ, collocauit. Imperiũ quatuordecim administrauit annis, ac mortuus est anno Domini M CCCC XIX, Martino quinto Romæ pontificem agente. Ergo secundũ hanc temporis supputationem, apparet hũc Mahometem, et non Cyrilcelebem, prope Salumbeziũ Sigismundum fugasse. Verũm ueritas hac in re suum sibi locum inueniat.

Adrianopolis
caput Thraciæ.

20 AMVRATHES II.

MAhometi successit clarissimus Amurathes, eius filius, qui expeditione in Seruicæ Despotam facta, Scopiã, Sophiã & Nouemontem occupauit, tres que ipsius Despotæ liberos captiuos duxit: è quibus duos masculini sexus aereo instrumento ignito, lumine oculorum priuauit: tertiam sceminã, quia pulcherrima erat, in uxorem accepit. Hic primus omnium, ordinem peditem, quos Ianiza *Ianizari.* ros uocant, instituit: eosq; ex Christianis, qui tamen CHRISTVM abnegauerant, elegit: quorum uiribus & ipse, & qui ipsi successere, ex innumeris fere prælijs uictores euaserunt, ac penè totum debellarunt Orientem. Verũm de his suo loco dicitur. Amurathes non contentus Vngariã, Bosniã, Albaniam, Valachiam & Græciam excursionibus infestasse, Venetis quoq; bellum inferre perseuerauit, quousq; illis Thessalonicã nobilem ciuitatem per uim ademit. Mox Belgradum obsedit. Verũm in oppidi fossis circiter decem hominum milibus amisissis, cum dedecore inde discedere coactus est. Cæterũ non ita multo post Ladislaus Poloniæ atq; Vngariæ rex, magno exercitu comparato, in Seruiã ac Bulgariã se contulit, atq; in montis Hemi uallibus, cum Amurathis duce Carambeio uiriliter conflixit. Sed enim in eo pralio pedites Poloni, cõminus cum Turcis pugnantes, ac breuibus quibusdam contis equos suffodientes, integram uictoriã capto Carambeio reportarunt. Porro Ladislaus anno eam uictoriã proximẽ subsecuto, pacem cum Turca optimis cõditionibus iniit, ac Carambeium precio *Belgradũ non nulli arbitrantur Taurunũ ab antiquis esse dictũ* quinquaginta milium ducatorum redemptum dimisit. Verũm ea pax parum roboris apud Ladislaum obtinuit, propterea quòd is in gratiam Constantinopolitani imperatoris, atq; Eugenij pape, & Philippi Burgundiæ ducis, ac Venetorum pactis non stetit. Veneti enim Hellepontum se occupaturos, atque Amurathi, qui ab Europæis ob pacem confectã nihil timens, in Asiam contra Caramaniã regem transierat, reditum clausuros pollicebantur. Vnde Ladislaus gloria & utilitate uictorię recentis illectus. Varnã ad Euxinum sitã petijt, ut inde profectus eò, ubi Christiana classis continebatur, suas copias cum maritimis cõiungeret. Verũm Amurathes, quũ hoc audisset, neglecto Caramanij regis exercitu, ac superatis septuaginta Christianorum triremibus, quæ summo conatu redeuntẽ iter impe

kk 2 dire nite

dire nitebantur, per angustias Hellesponticas reuersus est: ac mox celeritate maxima usus, die septimo prope Varnam ciuitatem ab antiquis Dionysiopolim uocata, cum octoginta millibus Turcarum sese hostibus ostendit. Porro Iohannes Huniades, Matthie regis pater, summa militaris artis peritia, sic disposuit Christianorum exercitum, ut latus unum ad paludem quandam, alter uero ad currus simul catenatos, terga autem ad montem conuersa milites haberent. Quumque acriter diu pugnatum utrinque esset, primi Turcarum ordines tandem in fugam conuersi sunt, iamque uictoria ad Christianos inclinare, aque Amurathes identidem fuga propriae salutis consulere uelle uidebatur: quum duo episcopi, nempe Varadinus & Strigonia fugientem hostem in tempestiuus secuti, commissa sibi loca deseruere, Turcicorum equitum turme aditum in nostrum exercitum, per eum quem dereliquerant locum concesserunt. Sicque effectum est, ut ingressi Turcae sagittarum grandine pedites nostros suo ex ordine disturbarint. Huniades igitur suis tanto in discrimine constitutis opem ferre desiderans, resumendarum uirium commoditatem Amurathi dedit. Ergo Amurathes tum huiusmodi occasione, tum uero exhortatione Galij Bassae animum recipiens, cum Ianizaris constitit, ac Ladislaum Regem in foelicem, equites Portae suis cataphractis impetentem non tantum sustinuit, uerumetiam arte quadam medium clausit: tandemque post acerrimam pugnam ex equo prolapsus una cum quamplurimis nobilibus Ungaris & Polonis interfecit. Huniades autem corpus Regis ex hostibus per uim extrahere conatus, in maximum uitae discrimen incidit: nihilominus & ipse tandem, cum alijs qui iam per montes & paludes ac syluas inaccessas fugiebant, euasit. In ea fuga Iulianus Caesarinus Cardinalis Papae legatus occisus est. Persuaserat is regi prius, ut cum Turcis percussa foedera dirumperet: quandoquidem nulla omnino sint uincula, quae Christianos obstringant, ut infidelibus fidem seruare teneantur. sic ille aiebat. Caeterum Amurathes eo loci, ubi pugnatum est, columnam uictoriae inscriptionem continentem erexit. Sed & ibidem in hanc usque diem ossium tumuli uidentur, qui indices magnitudinis perpetratae illic stragis sunt. Perpetrata autem est anno salutis humanae M. CCCC XLIII. in mense Nouembri, eo qui diui Martini festo dicitur die. Hanc pugnam paulo aliter Pius Papa descripsit: sed nos potius Callimachum sequimur, qui in sua Ungarica historia pulcherrimo ordine ac sine affectibus eam pingit. Porro Amurathes postillatam Ungaris tam foedam stragem, ac post pacem cum Venetis antea bello diu lacescitis initam, in Graecos conuersus, Hexamilum Corinthi petiit: qui quidem locus murum in sex miliariorum spacium porrectum habet, in ijs angustijs, quae Aegeum mare Ioniumque determinant, ac Peloponnesum totam (hodie Moream uocant) adeo includit, ut eam ueluti insulam efficiat. Huiusmodi igitur muro Amurathes expugnato ac demolito, Constantinopolitani imperatoris fratrem, qui ealoca tutabatur, cum omni Graecorum exercitu fudit. Inde Peloponnesum uniuersam ferro igneque deuastans, incolarum partem interfecit, partem captiuam duxit. Sub hac Velonae portum e regione Hydrunti occupauit. Verumenim uero quum post haec omnia Scanderbechus Albaniae praefectus ab Amurathe, cui alias inseruierat, defecisset, Amurathes ipse maximo exercitu, ac Mahomete etiam proprio filio secum ducto, Croiam uenit, atque urbem ipsam diu machinis bellicis impetiuit. Verum quum letius capiendae nulla facultas daretur, amouit quidem inde castra: sed tantum dolorem, uel potius rabiem ex ea re contraxit, ut mala ualetudine correptus, Andrinopoli demum euita excesserit, Anno ab instaurata salute M. CCC CL. in mense Nouembri, Regnauit annis XXXI, tempore Nicolai Papae quinti.

Varna.
Dionysiopolis.

Bassae, dignitas
est nomen
apud Turcas.

infidelibus quo
que seruanda si
des.

Callimachi hi-
storia Ungari-
ca.
Hexamilos.

Morea.

Velonae, aliqui
Oricum antiquis
dictum fuisse exi-
stimant. Croiam
antiquitus Troiam
uocabant.

Post Amurathis mortem, Mahometes eius filius annum uigesimalimum primum agens, maximo militum favore imperator salutatus, ut liberius imperio præesset, fratre illico iussit occidi. Hic prosperrima fortunæ aura usus est, animoq; ac ingenio, necnō gloriæ cupiditate magno Alexandro persimilis extitit, nihilominus crudelis admodum cum in bello, tum in Portæ clausura fuit, adeo ut iuuenulos etiam ac pueros, quos tamen libidinoso prosequeretur amore, uel minima de causa interficeret. Cæterum liberalem principem egit, præcipue uerò uirtute præditos, ac fortes uiros, sibiq; ex animo inseruientes, magnis muneribus donauit.

Quid portas,
uel Portæ clau
sura sit, inferius
sub libelli finem
patebit.

- 10 Quamplurimi fuere qui existimant, non magis hunc Mahometanæ religioni, quam aut Christianæ, aut gentiliū adhæsisse. Educatus quidem à matre Christiana Lazari Seruix Despotæ filia ab incunabilis fuerat, Angelicamq; salutationem, ac Dominicam precativulam ex ea didicerat: sed quum adoleuisset, Mahometanam sectam secutus, talem se exhibuit, ut neque in CHRISTVM, neque in Mahometē crediderit. Hincq; effectum est, ut promissa, nisi quatenus in suum commodum cederent, minime seruari: atq; in nullo scelere culpam aut peccatum constitueret, quo suis satisfacere desiderijs ualeret. Excellentes in quavis arte uiros summopere dilexit. Impensissimè curauit, ut uictoriæ, quibus ipse potitus fuerat, à doctis atq; iudicio præditis hominibus conscriberentur. Antiquorum
- 20 uerò historias continuè legere consueuerat. Ioannem Mariam Vincentinum Mustaphæ primogeniti sui seruum maximis excepit blanditijs, quod uictoriam, quam ipse de Vscassano Persiæ rege reportarat, Turcico sermone atque item Italico literis mandasset, id quicquid est, nos quoque legimus. Bellinum Venetum pictorem, quem Constantinopolim, cum ut suam ipsius imperatoris faciem ad uiuam effigiem, tum uerò ut occidentalium hominum habitus depingeret, Venetijs euocarat, largis muneribus ditauit. Ad summam, plurimæ uirtutes bona fortuna comitata, hunc ad Constantinopolitanum imperium perduxere.

Iohannes Ma-
ria Vincētinus.

Bellinus pictor

- Etenim hoc ipsum imperium, ne infimis expeditionibus, ac parum honoris in se continentibus occuparetur, statim aggressus, innumeris propemodum marchinis æreis terra maricq; adhibitis, Constantinopolim expugnauit: qua in expugnatione Constantinopolitanus ipse imperator armatus ac pugnans occubuit.

Constantinopo-
lis expugnatio.

- Illud autem notatu dignum ac fatale ferè habetur, quod quemadmodum Constantinus Helenæ filius, primus Constantinopolitanus imperator fuerat, sic & is qui post annos ab illo primo M C X X I ultimus extitit, Constantinus Helenæ filius fuit. Urbis uerò huius expugnatio, quarto Calendas Iunias facta est anno post uirgineum partum, M C C C L I I. Post huiusmodi autem memorabilem uictoriā Mahometes Græciæ ac Natoliæ ciuitates omnes imperio Constantinopolitano subiectas habuit. Porro non ita multo post ducentis milibus Turcarum secum ductis, Belgradum inuasit. Sed uirtute Huniadis egregii ducis fufus, uulnere etiam accepto, machinas aeneas relinquere coactus est.

Romania Thra-
cie partē appel-
lari putant.

- 40 Hac tantum in re aduersa fortuna usus. Sub id tempus Romanix Bassam in Peloponnesum cum exercitu misit, qui Græcorum ac Venetorum copias bis ibidem cecidit. Inter eos autem qui occisi sunt, hi præcipui duces exitere: Emanuel Boccalus, Michael Rallus, Ciccus Brandolinus, & Iohannes Tella, unā cum Veneto
- * prouifore Barbatico, qui super eminentem Patrarum turrim palo suffixus est. Et huiusmodi quidem uictorijs Turcæ per fraudē semper potiti sunt, Christianis ueluti in nassam attractis, eorumq; ordinibus deturbatis. Hexamili dein de murum iterum demoliti sunt: eundem enim ipsum murum post priorem illam destructionē, cuius Amurathes autor fuerat, Veneti quindecim dierum spacio ex-

Prouifores Ve-
neti suis in bel-
lis eos appellāt,
quos Romani
Legatos nomi-
nabant.

kk 3 eisdem

Lemnos ac Mi-
tylene captæ.
* Eubecæ anti-
qui uocant.

Scutarum, anti-
qui Scodra.

Trapezuntis
occupatio.

Saniacus nomē
Turcicæ, signi-
ficatis est, à non-
nullis tamen
Saniacus dici-
tur.

Memorabilis
nostrorū clades

eisdem, quibus antea constabat, quadratis lapidibus instaurauerunt, triginta milibus hominū, & eo amplius, ei operi destinatis. Sub hæc Turca Lemnum ac Mitylenem insulas cepit, incredibilisq; apparatu pōte supra Euripū cōstructo, * Nigropontem expugnauit, Christianis foeda strage affectis ob classis Veneræ prouisoris inertiam, qui uentis etiam prosperis flantibus, non ausus est pōtem trimibus inuadere. His peractis, Turca Croiam ac Scutarum ciuitates in Albania post longam obsidionem ac uarias pugnas in ditionem accepit. Regnum præterea Boffinæ adortus, laizam urbem regiam expugnauit, ac Stephano regi captiuo caput amputari iussit. Magnam Valachia & transalpina partem suo imperio subiecit.

Capham Genuensium urbem in Euxini ora positam deuicit. Pirameto Caramania regi multas ciuitates per uim abstulit. Cum Vfuncassano Persiæ rege bis acerrimè cōfixit, semel prope Euphratem, ubi superatus decem militū milia unā cum Asmirathe Bassa Græco homine, olimq; imperatoris Constantinopolitani consanguineo amisit. Verū secundo prælio Vfuncassanus ac Persæ fusi fugatiq; sunt, Zeinale Vfuncassani filio interfecto. Atq; hæc uictoria Turcis non nisi ob multitudinem ærearum machinarum, insolitum auribus Persicorum equorum strepitum insonantiū, obtigit. Mox Turca ipse Trapezuntinum imperium occupauit, infelicemq; imperatorē Dauidē nomine Christianū, Vfuncassani focerū occidit, ac totam illius stirpem crudelissimè sustulit: Carinthiā ac Stiriā militaribus excursionibus infestauit. Tandem Homarbeiū Boffinæ Saniacū, Genuensis cuiusdam filium, hominem alio qui egregium, ad Italia ingressum misit, qui exercitui Veneto Gradi obuius factus, singularem uictoriam nostro cum dedecore adeptus est. hoc nimirum ordine, mille equites, quos noctu Lisontiū fluuium uadare iusserat, quadā in ualle occultè adeo collocauit, ut Veneti, qui in unū collecti, in fluminis ripia Turcis opposita, castrametati fuerant, animaduertere non potuerint. Summo deinde mane alam equitum eundem fluuiū tranare, ac nostros ad prælium audacter prouocare imperauit. Enimvero Hieronymus Nouellus & comes & primus exercitus dux, in tres partes copias omnes Italico more distinxerat: filium præfecerat primæ. ipse per se præerat secundæ: Iacobus uero Picininus, & Anastasius à Romandiola tertiam ductabant. Ducis igitur filius hostem uiriliter suis cataphractis inuadens, plurimos trucidauit: effectumq; est ut reliqui tanquam fusi, terga uertere cœperint: ac iuuenis, qui ut corporis uiribus, ita animi audacia præditus erat, diu sit fugientes insecutus, etiam inuito patre, qui Turcarum insidias ueritus, tubarum clangore ac uexillis nonnullis in altum sublatis, ipsum subinde, ut reuerteretur, ad monebat. Et reuera statim insidiæ relectæ sunt. Nam uix iuuenis equum reflexerat, quum ecce Turcæ conuersi, totam nostrorū equitum turmam circundederunt, ac uarijs modis impetitam prius dissipauere, quam comes filio suppetias ferre posset. Eodem temporis momento Turcæ, qui in insidijs latitauerant, supra partem exercitus extremam in montis decliuis apparuere, Barbaricisq; uociferationibus e monte cum impetu descendentes, eam ipsam partem in fugam uerterunt. Homarbeiū autē unā cū reliquo exercitū comitē inuasurus, flumen uadauit: sicq; tandem nostri omnes ad unū ferè occisione occisi sunt. Comes uerò nō sine Turcarū strage, quum & Homarbeiū uulnerasset, occubuit. Idē accidit comitis filio, idem Anastasio, idem Badoario prouisorio. Nonnulli tamen duces, quōd pulcherrimis essent uestibus ornati, in hoc tantū seruati sunt, ut redemptionis precii ab ipsis extorqueretur: atq; ob id catenis uincti, ad Turcarū imperatorē sunt deducti: inter quos Iacobus Picininus, filius clarissimi comitis Iacobi, qui in Neapolitana arce interfectus est, atque Antonius Calidora, & Iohannes Clericata extitere. Hæc Turcarum uictoria totam Italiam terruit. Homarbeiū autem igne ferroq; regione deuastata,

uastata, cum infinito captiuorum numero ad suos reuersus est. Verum enim uero hoc in conflictu est manifeste perspectum, Turcas arte magis ac multitudine, quam uiribus ualere. Nam si Hieronimus comes, legiones nostras inimicorum legionibus non in directum, sed per latum opposuisset; ipse medius inter primam ac tertiam legiones ab utroque latere in similitudinem Romanorum cornuum sibi adherentes extitisset: sicque exercitu uelut in unum corpus redacto, Turcae tam facile ipsum circumdare ac penetrare haud potuissent, ut fecerunt: ac toties facturi sunt, quoties praepostero hoc ordine cum illis pugnabimus. Anno qui eam eadem secutus est, Turcae uiginti millibus militum in unum collectis, eadem illa loca iterum petierunt. Sed Veneti Carolo Montone comite exercitus duce constituto, non temere cum ijs amplius conflixerunt. Enim uero ex Iohanne Paulo Manfrone equitum praefecto, qui postea sub Papiam caenibus interfectus est, accepi, nostros semel tantum castra exiisse, cataphractis omnibus, quorum ipse primum se fuisse aiebat, in cunei formam uetusto Romanorum more dispositis: Turcas uero, qui eum cuneum impetissent, se ipsos lanceis infixisse, quas nostri ordine militari minime derelicto in unamquamque partem contra inimicos uertebant. Igitur quum Turcae nihil contra nostros eo loci promouerent, in Germanos conuersi, Cadurum oppidulum, ubi transitus per alpes in Germaniam est, occuparunt, atque innumerum inde captiuos abduxerunt. Tandem uero Mahometes cum Venetis pacem iniit, ac totius orbis imperio inhians, tres uno & eodem tempore expeditiones suscepit. Nam Mesithum Bassam Graecum genere, ex Palaeologorum familia, Rhodum misit: qui tamen post multas ac cruentas quidem illas urbis oppugnationes, cum suorū dedecore ac strage repulsus est. Acomathen uero Bassam, Hydruntum Apuliae oppidum petere iussit. Ipse autem per se Syriam petiturus, atque Aicairi Sultana inuasurus, in Natoliam traiecit. Et trecenta quidem armatorum millia, ducentasque triremes, ac trecenta minora nauigia his tribus in locis eum habuisse creditum est. Verum quum iam prope Nicomediam esset, colico dolore correptus, quarto demum die uitam finiuit quinto nonas Maias, Anno CHRISTI M. CCCCLXXXI, sub Pontificatu Sixti quarti. Porro Mahometis mors Italiae salutis fuit, propterea quod Turcae, qui omnium ferè Christianorum uires per annum iam & menses aliquot Hydrunti sustinuerant, audita Principis morte, Acomathem Bassam, qui cum uiginti quinque Turcarum millibus Hydruntinum exercitum instauraturus, Velonam aduentabat, haud diutius expectarunt: sed cum nostris ea foedera percussere, quae bellicam gloriam prius partam minime denigrarint. Etenim & antea se militiae magistrōs esse ostenderant, cataphractis nostris saepius repulsis, ac duobus primi nominis ducibus, nempe Iulio comite ducis Hadriensis patre, Matheo Capuae principe interfectis. Vna tantum inter nostros equitum Vngarorum ala inuenta est, quae pari arte cum Turcis congregaretur, assueta nimirum leuibus pugnis, quas in Belgradi ac Samandriae finibus absque intermissione cum ipsis committunt. Iohannes autem Iacobus Triulcius princeps saepius referre solitus erat, Italos duces didicisse optima propugnacula construere, ex ijs quae Turcae intra Hydrunti moenia singulari artificio fabricarunt. Caterum post receptam à nostris ciuitatem, Calabriae dux plurimos è Turcis qui in ea fuerant, ut sub se militarent, conduxit: atque ij postea in eo prelio, in quo ipse dux contra Sixti papae exercitum in loco qui Campus mortuus dicitur pugnans fufus est: adeo uiriliter cum hostibus congressi sunt, ut pedites, quos Ianizaros uocant, balistis equitum impediti, nec tamen unquam terga uertentes, ad unum omnes perierint: equites uero, magna militari cum uirtute, tum arte saepe in sequentes conuersi: atque iter institutum ijs repressis

Turcas multitudine magis quam uiribus ualere.

Cadurum oppidulum captum.

Campus mortuus.

prosecuti, Ducē ipsum contempto hostiū impetu usq; ad Neptuniana moenia incolumē perduxerint. Verū quod ad Mahometē pertinet, præfuit is imperio annis $\text{XX} \times \text{II}$, quos tamen non omnino expleuit. Aetatis uerò annū LIII , quū mortuus est, agebat. Homo nervosi ac robusti corporis extitit: faciem subgiluā, atq; oculos eiusdem coloris, sed aliquantulum ampliores ac supercilia arcuata habuit: nasum autem usq; ad eō aduncum, ut summitas contingere labra uideretur. Porro in bellis quæ is gessit, plus quàm trecenta hominum milia ferro perisse compertum est.

BAIAZETES II.

Mustapha. **T**res filios Mahometes habuit, inter quos Mustapha iuuenis præcipuæ indolis primus extitit. Is in prelio contra Vscassanum suscepto egregiē se gessit: quin antea quoq; Iosephum Persianum ducem, regis Caramaniæ fautorem in fugam conuerterat. Verū quum hyemaret Iconij, uenationibus ac ueneris rebus nimium indulgens, in ipso iuuentutis flore decessit. Enimvero in huius gratiā Solimani filius limanus, qui nunc imperatorem agit, primogenitum suum, annos $\text{XX} \times \text{II}$ natum, atque in mense Iulio proximē præterito maxima pompa circumcisum, eodem nomine appellauit. Superfuere Baiazetes ac Zizimus, quorum alter in Cappadocia, alter uerò in Carmania agebat. Cæterum defuncto Mahomete, Mahemedes Bassa genere Caramanus, qui Visir, id est imperatori à consilijs erat, cadauer statim curru Constantinopolim uehendum curauit, inde Zizimo atque Alchairi Sultano per citissimum nunciū hac de re admonitis, ipsum Zizimum principem constituere peroptabat. Interea Ianizari litus maris accesserant, ut Constantinopolim peterent. Sed Mahemedes inde naues omnes amouerat, ne exercitus trajicere ualeret. Quo comperto, Ianizari maximo furore succensi, lembis quibusdam paulatim, ac per partes transire cœperunt. Mox qui transierant, maioribus in eo litore acceptis nauibus, alios omnes transuexere. Sed quū Mahemedes & ipse ob id furore percitus, eos ut insolentes ac parum obsequentes uehementer increparet, in unum collecti, hunc ipsum ædibus, in quas se receperat, expugnatis, interfecerunt: nam & ab omnibus, tanq̄ nouorū uectigalium inuentor, odio habebatur. Post hæc Ianizari Baiazetem absentem imperatorē creant, & id quidem auxilio ac fauore Chersoli Bassæ Græciæ Bellerbei, & Agæ Ianizarorum, qui Baiazetis generi erant. Sedenim Isaachus & Dauthus ambo Bassæ ac Visires, summæq; autoritatis uiri, Constantinopoli tunc temporis agentes, ut tumultus sedare ac melius omnia disponere ualerent, Corchutū Baiazetis filium, annos $\text{XX} \times \text{III}$ natum, imperatorem salutarunt, quousq; pater Constantinopolim reuertetur. Iam enim et id ferebatur, Zizimum maximo cum exercitu aduentare, ut seipsum imperatorem constitueret. Neq; ita multo post Baiazetes affuit, adeoq; puerum sollicitauit, ut tandem patri filium imperium renunciarit, Baiazete post imperatoriam dignitatē acceptam pollicēte, imperium se puero tempore opportuno restitutum. Interea Zizimus Bursiam peruenerat, atq; ipsa ciuitate potitus, summis bellorū conatibus totā Napoliam sibi subijcere quærebat. Quam ob causam Baiazetes exercitum per Hellepontum traiecit, atq; Acomathe cum ijs militibus, qui Hydruntinis suppetias tulisse debuerant, reuocato prope Niceam cum fratre conflixit: quo in loco Zizimus uirtute ipsius Acomathis fusus, et in Caramaniam usq; fugatus est. sed quum ne illic quidem ob insequentem hostem tutus esset, in Syriam profectus, Alchairum, Sultano seipsum commendaturus, tandem uenit. Vnde & factum est ut paulo post ipsius Sultani ac regis Caramaniæ adiutus auxilijs, qui & milites & pecunias subministrabant, in Asiam reuersus sit. Baiazetes autē Acomathē contra eum misit. quo cum Zizimus iterum pugnans, quàm plurimis è suis amissis, superatus est. Quamobrē fuga rebus suis cōsulere coactus, ad Rhodij maris litora peruenit, ibiq; spe

Quid Bellerbei, et quid Agæ Ianizarorū sit, in fine libelli uerbis ordine Turcice militie agitur, patebit.

Sabellius contēdit Albairum eā esse urbē, quā ueteres Memphim uocarint.

ibiꝑꝰ spe omni destitutus, magno Rhodi Magistro seipsum tradidit, à quo postea
 ad Innocentium quartum Pontificem Romanum missus est. Is est Zizimus, qui à *Zizimur.*
 Carolo Francorum rege eius nominis octauo ex urbe Roma Neapolim uersus
 deductus, in itinere obiit Terracinæ, ueneno (ut creditum est) ab Alexandro Pa-
 pa interfectus. Huius cadauer postea Federicus Rex Constantinopolim misit, ut
 ea liberalitate quæ nihil ipsi constabat, Turci principis beneuolentiã contra-
 heret. Zizimus autem uir grauis atqꝰ excellētis ingenij fuerat, ac magna cum pru-
 dentia, tum animi tranquillitate captiuitatem tolerauerat. Porro Baiazetes (ut
 ad eum reuertamur) tertio imperij sui anno Valachiam subegit, maximoꝑꝰ & ter-
 10 restri & maritimo belli apparatu, Lithostomo in Danubij ora sito, ac Moncastro *Moncastro.*
 erga Borysthenem fluuium (hodie Neperuocant) posito debellatis, Constantino *Neper.*
 polim reuersus est. Vbi non ita multo post, Acomathem Bassam, quum innu-
 mera ipsius officia rependere aliter non posset, interfici iussit: testatus nimiam
 serui magnitudinem ac uirtutem domino timorem incutere. Is Acomathes ex Al-
 bania oriundus, antiquis ducibus uirtute militari æqualis fuit, adeò ut prouinciæ
 omnes, quas impeteret bello, uel solum nomen ipsius pertimescerent. Cognomi-
 natus est Ghendich, quoniam dens ei unus deesset: Nam id Turcica lingua ghen- *Ghendich.*
 dich significat. Verùm tribus posteaquam hæc peracta sunt annis, Baiazetes Al-
 cairi Sultano, quòd Zizimo fauisset, bellum inferre constituens, Cherseolum Bas-
 20 sam & Calubeium, maximis terra mariꝑꝰ dispositis copijs, Tharsum uersus misit.
 Quo audito, Mamaluchi statim Antiochiæ conuenerunt, atqꝰ Amanum, nunc ni- *Sultani milites*
 grum montem appellatum, transeuntes, Issum petiere: quo in loco Magnus Ale- *Mamaluchi uo-*
 xander olim memorabili pugna cum Dario conflixit. Ex Issò Adanam Carama- *cabantur.*
 niæ ciuitatem cursu citato profecti, Turcas castrametantes inuenerunt: ex itinere
 enim fessi, ac sole iam in occasum inclinante, uires in castris reparare optabant. E-
 rantꝑꝰ ipsi Turcæ numero multo plures, quàm Mamaluchi: sed hi meliores equos
 atqꝰ arma quàm Turcæ habebant, neqꝰ ex itinere admodum fatigati esse uideban-
 tur. Ducibus igitur, quid facto opus esset, in medium conferentibus, duo Itali Ma-
 maluchi pugnam in posterum diem minime differendã, sed eodem temporis mo-
 30 mento Turcas impeditos, ac sub papilionibus sine ordine agentes impetendos es-
 se, pluribus adductis rationibus consulere. Quod quum omnibus placuisset, ilico
 tubicines classicum canere iusserunt, ac plurimis in locis uno & eodem tempore
 Turcarum castra ex improuiso adorti sunt: tantusꝑꝰ Mamaluchorum fortiter
 omnia dissipantium impetus fuit, ut Turcicorum castrorum custodiæ persiste-
 re non potuerint, quousque cæteri milites conscenderent equos. Vnde Ca-
 lubeiũ exercitum in fugam conuersum uidens, aufugit & ipse. Cherseolus
 uerò post uulnus in manu acceptum captus, Alcairum ad Caitheum Sultanum
 deductus fuit. Et hoc quidem dedecore atque hac strage nullam maiorem Tur- *Turcarum stra-*
 cæ unquam à quauis orbis natione perpelli sunt. Baiazetes autem inita post eam *ges insignis.*
 40 cladem cum Sultano pace, in Albaniam arma conuertit, ac Dyrrachium prope
 Velonam situm cepit. Quumꝑꝰ iam annus humanæ salutis M C C C X C I I I
 ageretur, Cadumum Bassam præstâtissimum ducem in Vngariam misit, qui cum
 octo millibus equitum Zagabriam usque profectus, non sine maximo populo-
 rum illorum terrore omnia deprædatus est. Quamobrem Croaciæ, Sclauoniæ
 atque Vngariæ principes, quos Banos uocant, habita tam damni nuper illati,
 quàm quod in futurum inferri poterat, ratione, magnum simul exercitum compa-
 rarunt. Id quod in causa fuit, ut Cadamus usqꝰ ad Diauoli montem, qui Croaciam *Diauoli mons*
 à Corbauia diuidit, suos retraxerit. Caterum Iohannes comes cognomento Tor-
 quatus, uir prudens, armisꝑꝰ & consilio ualens, non in patenti campo cum Tur-
 cis congre-

cis congregandum, sed eos in angustiis locis, ubi etiam montes auxilio esse possent, arctandos atque impellendos censebat. Verum Bernardinus Francapanus comes plus audaciae in consulendis, quam uirum in peragendis rebus bellicis habens, aperto Marte dimicandum suadebat. Idem Ungariae Banus, inimicos contemnens, iudicabat. Quorum sententia quum praeualuisset, iuxta Morauam fluuium certatum est. Cadumus tripartito exercitum diuiserat, ac primam partem Hismaelbeio Seruiae Saniaco, secundam Caruiliae Vauodae commiserat, tertiam sibi ipsi seruarat. Hoc idem et Christiani suos pedites inter tres equitum alas aequa portione diuidentes, effecere: primam, quae Sclauinos, loca inter Drauum & Sauum fluuios incolentes continebat, Ferdinandus Berisburchus regebat: secundam

Sclauini.

Croates continentem, Iohannes Torquatus ducitabat: tertia sub Nicolao & Bernardino Francapanis erat. In hunc igitur modum exercitibus ordinatis, Hismaelbeius tanto impetu primas nostrorum cohortes inuasit, ut Ferdinandus e suo ordine deturbatus, non tantum cedere, sed etiam suos pedites derelinquere coactus sit. Vnde non statim in caedam & cruentam fugam usque ad Morauam acti, ob insequentium Turcarum timorem seipsos in fluuium praecipitarunt. Hismaelbeius uero prima hac acie deuicta, secundam aggressus est: quam etiam Caruilia eodem temporis momento inuadens, Torquati milites ad unum trucidarunt. Torquatus autem pluribus circa se Turcis interfectis, & ipse tandem occisus est. Porro neque Cadumus occasionem insequendi Ungaros omisit. nam uirtute fortissimorum militum, quos in hoc sibi delegerat, adeo omnia dissipauit, ut in spacio propemodum unius horae, capto principe Bano, eiusque filio interfecto, egregia uictoria paucis e suis amissis potitus sit. Numerari deinde caduera interfectorum iussit, atque in testimonium stragis Christianis illatae, multa capita ac nasos quam plurimos ad imperatorem suum misit. Enimvero qui occisi fuerunt, septem millium numerum excessere. Sub hac Baiazetes anno ab orbe redempto MCCCXXCVIII, bellum Venetis inferre cepit, quod Iohannem Cernouichium comitem propinquum Cataro contra Turcas defendendum suscepissent. Halis Bassa, eunuchus ex Albania oriundus, classe Turcica Iadram usque peruenit: abductisque ex tota Dalmatia praedis, uniuersam prouinciam igne ferroque desolauit, ne uidelicet Veneti, milites in maritimi belli usum conscribere ualerent. Ceterum Veneta classis Turcicae prope Methonem obuia facta, eam, qua tamen longe superior erat, opprimere non tantum non tentauit, sed etiam occasionem id efficiendi in Sapietiae (ut nunc uocant) portu opportunam dimisit. Quam ob causam Antonius Grimanus, classis praefectus apud Venetos, huius rei reus actus, in uincula coniectus est, ac sic Venetias deductus. Interea Turcica classis in Corinthiacum sinum profecta, Lepantum ciuitatem, antiquis Naupactum dictam, cepit. Verum enim uero sub id tempus Veneti Ludouico Francorum Regi, huius nominis duodecimo, foedere se coniunxerunt. Vnderex ipse in Italiam contra Ludouicum Sfortiam ueniens, Mediolanensem ditionem, qua nondum potitus erat, cum Venetis diuisit. Quamobrem, Mediolani dux ab omnibus derelictus, ad Baiazetem confugit, pluribusque in medium productis causis, orauit ut sibi auxilio esse uellet: Venetis ualidius impetitis. Quod Baiazetes siue ob huiusmodi preces, siue ob destinatum sibi antea propositum, libens effecit. Nam Schenderum Bassam cum decem millibus equitum in forum Iulium misit, atque ea loca excursionibus infestari mandauit. Schenderus autem licet aliquantulum infirmus esset, Tiliauentum tamen ac Lisontium lata flumina uadauit, ac caeli fulgure celerior, in Taurisinum usque agrum populabundus processit. Sed enim quum eos omnes, quos captiuarat, abducere secum non ualeret, in Tiliauenti

Sapietiae portus.

uentri tria caput hominibus plus quater mille amputari iussit. Nec Veneti pro-
uifores, quos uocant, Turcas unquam inuadere ausi sunt: id quod in causa fuit,
ut ipsi Turca liberè quàm libebat uagantes, Venetijs adeò propinqui effecti sint,
ut è montibus eminentioribus urbis situm cõtemplari potuerint: id quod in men-
se Octobris anni superius iam dicti M. CCCCXCVIII. accidit. Verùm Baiazetes eo anno qui hunc insecutus est, ad expugnandum Methonem per se ipsum
est profectus, exercitumq; in tres partes diuiso, machinis æreis mœnia diutius impe-
tiuit, propugnacula diruit, domosq; quàm plurimas in urbe mortarijs (ut uocant)
perforatas destruxit. Methonenlibus igitur iam ferè extrema patientibus, quatu-
or Venetæ triremes auxiliarijs peditibus, atq; alijs ad bellum necessarijs rebus onu-
stæ aduenerunt. Quo cognito, ij qui in urbe erant ob præsens auxilium læti, om-
nes ad portum concurrerunt, ac mœnia sine custodijs & sine defensoribus relique-
re. Quod ubi Ianizarienserunt, per ipsa mœnia in urbem ingressi, Venetos pedites
ad unum trucidarunt, atque ipsa demum urbe potiti sunt: & huiusmodi quid-
dem clades, quo die diui Laurentij festum celebramus, facta est, anno qui à CHRIS-
TISO nato M. D. numeratur. Turcicus autem imperator Methonensem epi-
scopum, aliosq; complures coram se decollari præcepit. Mox inde profectus, &
Iuncum, & alia multa Peloponnesi loca obtinuit. Caterùm quum principes Chri-
stiani id ægerrimè ferrent, nauium ingentem numerum ex Gallia, ex Lusitania, at
que ex reliqua Hispania in unum contraxerunt, ac duce eo qui Magnus Capita-
neus cognominatus est, unà cum Venetis ad expugnandam Cephaleniam insu-
lam perrexerunt. Veneti uerò etiam sanctæ Mauræ insulam postea cepere. Ve-
rùm non ita multo post Andreæ Griti, nunc Venetiarum clarissimi ducis opera,
qui tunc Constantinopoli captiuus detinebatur, ea restituta, pacem cum Turca
sanxerunt, quæ quidem in hodiernum usq; diem perseverat. Porro Baiazetes iam
senex & podagrosus effectus omnis bellis, incumbere quieti ac philosophiæ cœ-
pit, præsertim uerò doctrinæ Auerrois, qua summopere delectabatur: simulq; eo-
dem tempore Constantinopolitana mœnia instaurauit, quæ terræmotu maiori ex
parte collapsa fuerant: id quod rerum, quæ Ottomanicæ familiæ postmodum acci-
dere, certum prodigiū fuit. Enim uero dum huiusmodi pace Baiazetes frueretur,
Hismael Sophis ex Afuncassani filia progenitus, apud Persas magnus euasit, ete-
nim Mahometanam legem nouis expositionibus interpretatus, nouam itidem re-
ligionem introduxerat, atque ea uia Persicæ regnum sibi occuparat. Et fama qui-
dem huius iuuenis, qui Orientem iam subegerat, tanta erat, ut eius sectæ duces in
Natoliam usque procurrentes, omnia tumultibus replerent. Tumultuariū qui-
dem Persæ exercitum, sed quotidie magis excrecentem habebant, adeò ut tan-
dem etiam cum Gorague Bassa conserere manus ausi sint: ac uictoriam adepti, ip-
sum prope Cuciam ciuitatem palo suffixerint. Post Goraguem Halis Bassa ualè
do exercitū statim Persas insecutus est: quūq; iam eos, non ut eunuchus, sed ut for-
tissimus miles pugnans penè perdidisset, in ipsa uictoria occubuit. Sub idem tem-
pus minimus Baiazetis filius, nomine Selimus, noua moliri cœpit, nam è suo Tra-
pezuntino Saniacatu Capham profectus, cum Tartarorum principe foedus iniit:
accepta in uxorem eius filia: sicq; Turcarum ac Tartarorum simul exercitū cõpa-
rato, prope Valachiæ Cheliam Danubiū traiecit: alium Saniacatū fidei Mahome-
tanæ inimicis uiciniorè à patre se desiderare affirmans: quo uirtutem propriā ostē-
dere, seq; in armis exercere commodius ualeret: simul ne Acomathi fratri adeò uir-
cinus foret, quo cum de Amasiæ finibus iam contendebat. Interim Andrinopo-
lim, ubi erat pater propinquus, nuncios subinde præmittebat, qui patri indica-
rent, ipsum in hoc accedere, ut paternam manum oscularetur: quandoquidem pa-
trem à plu-

Heu cruentum
spectaculum.

Methone Tur-
cis capta.

Venetorum cū
Turcis foedus.

Hismael Sop-
his.

trem à pluribus annis non uidisset. Baiazates autem astutus alioqui senex, qui ingenium filij ac naturam imperij auidissimam optime norat: Samandriæ Saniacatum Belgrado Vngariæ propinquum illico ei concessit, missisque pecunijs, uestibus, equis, ac seruis, pulcherrimo munere filium donauit: ac respondit non opus esse, ut tunc res erant, eum ad deosculandam manum accedere. uehementer enim timebat, ne collectis in unum Ianizaris, imperium usurparet, sicuti demum fecit. Enimvero Selimus fortis ac liberalis, & supra modum belli cupidus, pacisque inimicus Ianizaris uidebatur: quibus de causis milites omnes magis eum diligebant, quam aut Acomathem, qui in Amasiæ & Cappadociæ Saniacatu uoluptatibus potius quam bellis incumberebat: aut Corcutum, qui in Magnesia Rhodio litori uicinus, philosophiæ ac Mahumetanae legis theologiæ operam dabat: quæ studia, quum in utroque parum militibus probarentur, in causa erant ut Selimo magis fauerent. Interea Selimus ipse unâ cum exercitu iam Andrinopoli uicinus, aiebat se omnino patrem inuisere uelle: sed Baiazetes eo minime expectato, Constantinopolim uersus iter arripuit, ne uidelicet ciuitas imperij totius caput à Selimo præoccuparetur. Iamque Ciorlum, qui locus Constantinopolim atque Andrinopolim æquis ferè spatijs dirimit, Baiazetes peruenerat, quum ecce Tartari atque alia Selimi turmæ per planiciem sparsæ, Baiazetis impedimenta ac milites sine ordine incedentes, adorti sunt. Quam ob causam Baiazetes è curru, quo ob podagrâ uehebatur, iniquo filio effulsis lachrymis malè precatus, sese militibus commendauit: orationemque adeò luculentam habuit, ut Ianizaris, quamuis Selimum summopere amarent, optarentque ut Baiazetes ipsum principem constitueret, non potuerint, quod debebant, non præstare: sicque Portæ equitibus coniuncti, Tartaros omnes subito prostrauerunt. Selimus autem ipse acriter pugnando uulneratus, cuiusdem equi spadicis, qui optimus erat, beneficio Varnam peruenit: ubi quum nauem conscendisset, ad Tartarum principem, focerum suum, tandem se contulit. Verum enimvero Baiazetes ueritus ne post mortem suam Selimus, inquieti ac feri animi iuuenis, Ianizarorum fauore legitimam regni successionem impediret, Acomathi primogenito indicauit, uelle se uita adhuc superstiti imperium ei renunciare. Igitur Acomathes ubi Selimum fratrem suum à patre fugatum audiuit, occasionem inde Constantinopolim ueniendi accepit. Iamque Scutarum, ueteribus Chalcedonem uocatum, & contra Constantinopolim situm, eo animo peruenerat, ut princeps ab omnibus consalutaretur. Verum eius aduentus Ianizaris Selimo fauentibus ita displicuit, ut affirmarint se nequiquam permissuros, ut uiuente adhuc Baiazete, rerum alter potiretur: præsertim quum ueram ac debitam imperij successionem, quotiescunque principem mori contingeret, non essent impedituri. Ad hæc aiebant, fidelitatem suam omnibus iam satis esse perspectam, præterea sua se Portæ uetera priuilegia amittere nolle asserere, quibus in principis morte Iudeos & Christianos deprædari permissum, atque huiusmodi crimina iuramento noui principis condonari solitum erat. Ad summam, uerba hæc atque hi tumultus Ianizarorum tantum potuere, ut bonus senex quadam etiam dominandis usque ad mortem dulcedine ductus, miserit qui dicerent: Acomathi nullam adesse rationem qua princeps creari posset: debere igitur eum in Amasiam reuerti, quousque tandem melior occasio desiderij communis exequendi sese offerret. Acomathes uero tali nuncio turbatus, odium in patrem de rebus suis inconsideratè desperans, statim concepit, ac Natoliam occupare proposuit, ut post mortem patris, huius prouinciæ uiribus adiutus, imperium accipere, atque aduersarios punire posset. Ergo exercitu coacto, quam plurima loca subiugauit. Alen sciaci Baiazetis primogeniti, multis antè annis defuncti filium, qui Iconium nobilissim-

Ciorlus.

Scutarum
Chalcedon

nobilissimam ciuitatem possidebat. e regno expulit. Denique tanquam patri penitus rebellis, omnibus inimicabatur, quibusuis consilijs opponere se audent. Quin quod maius est, patris etiam oratori nasum atque auriculas abscidit. Quo scelere Ianizari commoti, exclamare coeperunt, Acomathē ueluti proditorem ac parricidā esse puniendū. Sed & Baiazetes maxima in Acomathē indignatione concepta, exercitū, ut in Natoliā traiceret, parari iussit. Verū Bassā omnes ac Bellerbeij, praeterea & Ianizarorū Aga, se contra Ottomanū sanguinē ituros omnino recusabant, nisi à Principe aliquo ex eodem sanguine progenito ducerentur. Obtinebant tunc apud Baiazetem summam
 10 autoritatem Cherseolus Bassā, Latīci ducis origine Grāci filius, Principis gener: ac Mustapha Bassā, qui simul etiā Visirus erat, nimirū is qui Romam ad Innocentiū Papā orator uenit, ac ferrū lanceę quę latus domini nostri IESU CHRISTI aperuit, ad nos detulit. Igitur ij duo Baiazeti suaserunt, ut Selimum cōdonata culpa ad se uocaret, atque eū ipsum contra Acomathemmitteret. re enim nō nisi optimē successurā arbitratur, etiā si Selimus succubisset: quando in quęcunq; euentū inclinasset fortuna, scelesti se mutuo castigassent. Placuit Baiazeti consiliū. Etenim quia senex atque infirmus erat, in Asiā per se traicere, Selimo in Europa relicto, non audebat: illud praecipue timēs, ne seipso atque exercitu absente, Selimus imperiū occuparet. Postquā igitur in
 20 eam sententiā pedibus itum est, Baiazetes manu propria ad Selimū scripsit, ut ad Portā accederet. Porro Corcuthes, tertius Baiazetis filius, ab amicis hac de re certior factus, eodem ipso tempore ex Phocaea Constantinopolim trirēmibus uenit, ac patrem obnixē rogauit, ut eam sibi redderet dominationē, quā post Mahometis mortē à se liberaliter acceperat. Baiazetes autem liberē pollicitus est, se id effecturū, quum Selimus in Asiā transisset. Ceterū nō ita multo post adfuit Selimus, incredibilique omniū militū fauore et gaudio exceptus est. Quin & Corcuthes ipse usque ad ciuitatis portā illi obuiam processit. Selimus ubi ad patrios pedes peruenit, perpetrati criminis ueniam facile impetrauit, Baiazete lato uultu affirmante: quū ppriij erroris subitas poenas
 30 soluisset, merebatur etiā ut malefacta maleque cogitata citō ei condonarent. Inde Selimus duces ac priuatos Portae milites munerib. & pollicitationib. efficere sibi amicissimos inceperit. Corcuthes uerō huiusmodi ambitionib. minime intentus, sperabat fore ut à patre id obtineret, quod Selimus à militib. querebat. Sed re ipsa cognitū est, liberalitatē atque industriam cuiuscunq; quis difficili negotio successū optimū prebere. Nā quū Selimus bellicae expeditionis dux publicus esset, non dux, sed imperator à militib. magno clamore salutatus est. Moxque Mustapha Bassā, huiusce rei autor ad Baiazetē est missus, qui ei indicaret, ut Selimo renūciaret imperiū: quod nisi effecisset, milites statim ingressuros qui ipsum interficerēt. Baiazetes autē, qui ueluti attonitus ob auditas uociferationes, in podiū quoddam exierat, persuaderi sibi permisit ut id donaret quod iam in manu Selimi erat. Sicque Selimus iterū princeps salutatus est, at tota ciuitas ijs utēs caeremonijs, quibus in nouorū principū creatione uti cōsuevit, ad ipsum cucurrit. Curcuthes uerō eo tumultu perterritus, in prouinciā suam trirēmibus aufugit. Porro Baiazetes collectis gemmis ac pecunijs ē ueteri sua sede, lachrymans discessit, eo nimirū animo, ut Dimoticū amoenissimā ciuitatē in Euxini litore sitā peteret. Verū in itinere nimio ex dolore in malā uoletudinem lapsus, pharmaco ueneno per medicū quendā Iudaeum, Selimi tussu disposito, interijt, quū iam etatis annū LXXI IIII ageret, annisque XXXI, quemadmodum & pater & auus, imperio prefuisset. Enim uerō Selimus in Asiā con
 40

Lancea ferrum
 quae Christi la-
 tus aperuit, Ro-
 mam delatum.

Liberalitatis
 atque industriae
 successus.

Curcuthes
 mors.

tra Acomathem traieciturus, timuit, ne pater, si eum uiuere permisisset, forte recuperaret imperium. Adfuit praeterea huic facinori crudelitatis atque adeo uitio rui omnium mater auaritia, Selimus enim in re sua minime esse iudicauit, ut se nex pater gemas omnes, resque alias preciosas, a pluribus qui praecesserat principibus collectas, secum auferret; praesertim quum eiusmodi reb. ipse indigeret, quo immense obligatioui, quam cum militib. contraxerat, satisfaceret, quando ij etiam proditionis nota subire non timuerant, ut ipsum constitueret imperatorem.

SELIMVS.

HAc iniusta & scelerosa uia Selimus ad imperium peruenit anno ab humani generis instauratione M. D. XII. in mense Aprili; nempe illis ipsis diebus, quibus Galli atque Hispani inter se Rauennae conflixerunt. Defuncto patri funebres pompas ac magnificum sepulchrum apparauit, ut hac uana & simulata pietate manifestum periculum cotereret. Quibus peractis, illico thesauros numerauit, atque amplissimum donatiuum Ianizaris Portaque equitibus dedit. Stipendia militib. omnib. ut cuiusque ueteris ordinis ratio exposcebat, adauxit, adeo ut oes sibi factum esse satis professi sint. Mox in fratre arma mouit, illucque Cappadocia expulit. Acomathes enim uires, quibus resisteret Selimo, non habebat. Inde Angorium nobilem ciuitatem ueterib. Ancyra dictam profectus, nepotes oes Alensciacho, atque ex alijs suis fratribus antea defunctis, interficere crudeliter iussit, Sub hac quum Aladinum & Amurathem Acomathis filios post paternam fugam cum exercitu, recuperandae regionis causa uenisse Amasiam uersus audisset, equitatum in eos qui comprehensos interficeret, immittere decreuit. Id consilij Mustapham Bassam ad pietatem inflexit: iam enim eum poenitere inceperat, occasione praebuisse, ut & Baiazetes, et tot iuuenes infantulique sanguinis Ottomanij fuissent interfecti. Quamobre Acomathis filios adeo et secreta et celeriter admonuit, ut ante imperatorij equitatus aduentum ad montes aufugerint. Selimus autem, qui homo astutus erat, statim animaduertit Mustaphae opera iuuenes euasisse. Vnde etiam ob eam suspicionem Mustapham Bursae suffocari, ac nudum cadauer in publica uia canib. exponi iussit. Et talis quidem Mustapha meritorum suorum gratiam recepit; quia apud malum principem uel minima offensiuicula pluri estimatur, quam acceptorumque plurium officiorum obligatio. Post Mustaphae mortem, Selimus Corcuthem quoque interficere constituit, quamquam ab ocioso et quieti dedito philosopho parum sibi timendum erat. Dux igitur equitum turmae in Magnesia, ubi Corcuthes residebat, in hoc excurrerunt. Verum Corcuthes a suis hac de re certior factus, inimicorum furor euasis: seruis enim duobus comitatus, uestibusque alienis indutus, ad Smyrnae littora se contulit, ibique in spelunca quadam delitescens, nauem aliquam expectabat, quae Rhodum traiceret. Sed quum id nequaquam fieri posset, Bostage Bassa Selimi genero classe ea littora obseruante, ob famam ac serui perfidiam cito deprehensus captusque est; & quemadmodum Selimus ordinarat, arcus neruo suffocatus. Interea Acomathes, implorato a Sophi atque Alepi principe auxilio, qui uelut capitales inimici magnitudinis Turcicorum imperatorum, reb. ipsius fauebant, adeo magnum ac potenter coegit exercitum, ut aperto Marte cum hostibus cogredi ualeret. Nam & equitum Persiarum ualidam turmam optimeque armatam habebat, sicque tandem ad Horminiu usque montem Bursae proximum peruenit. Selimus autem Canolio uxoris suae fratre cum maxima Tartarorum multitudine secum ducto, obuia ei profectus, decimo octauo Calendas Maias, Anni M. D. XIII. cum ipso conflixit, ac uirtute Sinami Bassae eunuchi, Natoliae Bellerbeij Persas fudit. Acomathes uero a Tartaris impeditus, a tergo ex ordine et ipse deturbatus est:

Angorium, Ancyra.

Mustapha interitus.

Sunt qui dicant Alepi uel Alepiam, (ut nunc uocant) ab antiquis fuisse Epiphaniam nominatam.

Acomathis mors.

est, quumq; equus, cui insidebat, ob nimiam crassitiam parum agilis, in terrā decidisset ab hostib. captus, iussu Selimi statim eo quo & Corcuthes modo, crudelissimē strangulatus est. Porro Aladinus & Amurathes euasere: quorū alter postmodū ad Sultanū profectus, ibi febribus periit. Alter uerò Persiā petens, apud Sophim per plures annos mansit. Selimus posteaquā cōsanguineos omnes, quos cōmodū habere potuit, ē medio sustulisset, de ijs omnib. qui Acomathi fauerant, uindictam sumere decreuit. Quoq; id securius atq; expeditius efficere ualeret, solennes inducias cum Ladislao Vngariæ rege pactus est: ac pacem cū Venetis, quam Baiazetes eius pater cōstituerat, cōfirmavit:

1. sicq; anno à CHRISTI natiuitate M. D. unā cū ducentis hominū millibus pedibus partim, partim equitibus, itinere sexaginta dierum cōtra Hismaelem regem profectus, nō procul à ciuitate Arsengana Euphratem trāsiuit, ac prope Taurium inclytā regiamq; ciuitatē in medio maioris Armeniæ sitam peruenit. Nec tamē unquam Sophis obuius illi est factus. Sed id tantū curabat, ut stramina, atq; ea quæ ad uictum pertinebant, igne cōsumerentur, quo Turcæ fame laborare cogerentur. Verū cū Selimus in magnā Calderamæ planitiem inter Coin & Tauriū, ubi antiquitus Artaxata nobilis ciuitas extitit, peruenisset, Sophis rex unā cū equitatu ad eō armis equisq; pulcherrimis ornato, ut nihil supra excogitari posset, sese hostibus ostēdit: nihilominus tamē neq; pedites, neq; machinas aereas habebat. Sed em̄ equi phaleris laminibus chalybeis, ut Azemiē fiūt, elaboratis, sic exornabant, ut equites ipsi Turcis inermibus, defessis, ac fame laborantibus cōparati, duces esse uiderent. Enim uero Princeps Sophis, quum sibi pararet imperiū, cū Armenis, Persis, Medis & Assirijs suorum quatuor regnorū, quæ nūc Tauris, Sumachi, Sciras & Bagadat uocāt, primoribus populis sapius pugnarat, ac semper egregiē uictor euaserat. Quamobrem perpetua hac felicitate elatus, Turcas numero suis longē superiores, nihili faciebat: neq; quid sibi euenire posset, si æquo Marte in preliū descendisset, animo perpendebat. quemadmodū hi cōsueuerunt efficere, qui fortunam nunquam experti sunt contrariam. Et sanē semper cū militibus tumultuariē ac de improviso, ut bellandi necessitas cogebat, ex populis, quos superius paulo memorauimus, collectis sibi res fuerat. Turcæ uerò ueterani milites erāt, bellis ac uictorijs perpetuō assueti, ad quācūq; necessitatē sufferendā nati, quo certā uictoriā ex quauis tētata prouincia referret. id quod ipse forsitan minimē cogitabat. Vt ut fuerit, nono Calendarū Septembrīum exercitum in duo amplissima cornua diuisit, quorū alterū Vstaolo summe autoritatis duci commisit, alterū sibi ducendū seruauit. ac mox tubicinibus classicū canentibus, Cassanū Bassam Romanīæ Bellerbeium aggressus est. Præerat is sinistro Turcarum cornu: dextrum Sinamus Bassa tenebat: mediū uerò Selimus cū Ianizaris tuebatur, circumdatus camelis in ordinem dispositis, ac machinarum aenearum curribus ab utroq; latere & à tergo collocatis. Verū primo congressū Sophiani tanto impetu hostes inuasert, ut Turcæ inermes, equosq; inualidos habētes, resistere minimē potuerint. Etenim Sophiani & longioribus & breuioribus hastis uariē hostem impetentes, ensibusq;, quos Cimitarras uocant, ac optimis securibus ferientes, homines atq; equos subuertebant. In hoc cōgressū Bellerbeius unā cū quatuor Saniachis, ac militibus quāplurimis periit. Porro altera ex parte, quum Vstaolus inimicorū dextrū cornu inuasurus esset, Sinamus astute ipsum operiri, atq; aereas machinas quas Falconetos appellāt, exonerari iussit: quæ Persis anteq; cōminus pugnare possent, maximū et terrorē et damnū intulere, nihilominus tādē pugna-

Artaxata
hæc, ut quidam
putant, ab An-
nibale condita
fuerat, cum ab
Antiocho disces-
sisset.
Sophis quatuor
regna.

Cimitarra ena-
ses.

Falconeti.

tum est, licet ob fumum atq; ob puluerem pugna ipsa satis esset obscura. Vlti-
 olus unā cū multis ē suis occisus est. Ceteri uerō Sinami equitatu circūdati ac
 repulsi, in cornu mediū frontē, ubi Selimus cū exercitus neruis erat, impinge-
 re coacti sunt, atq; ibi demum omnes aëre machinæ, additis etiā paruulis,
 quas Ianizari ferebāt, (Scopietos eas uocāt) globulos suos emisere, atq; indi-
 criminatim tā Turcis quā Sophianis nocuere. Quā ob causam Sophiani ip-
 si prius quā ad Ianizaros peruenire potuissent, in fugam cōuersi sunt. His-
 mael scopieti glāde in scapulis uulneratus, uexilla ac plurimos ac egregios
 chrosq; milites amisit. Et nisi puluis obscurissimus eripuisset uisum, sine du-
 bio & ipse aut mortis aut captiuitatis obnoxius extitisset. Interea uerō dum ma-
 nus cōfererētur, Selimus semper inter Ianizaros māsit, nullis armis præterq;
 trilici collaris indutus. Verū fideiōres Spachi & Solachi maiores q̄sdā cly-
 peos circa principē erectos tenebāt, ut ipsū ab immissis sagittis tuerent. Ex ue-
 ridicorū hominū, qui huic pugne interfuerūt, relatiōe accepī, inter cadauera
 interfectorū foeminas nōnullas, Persarum nimirum uxores, repertas fuisse,
 quæ more uirorū armatae, maritos in quemcūq; fortunæ euentū sequebant.
 Eas Selimus honorificè sepiliri iussit. Porro huiuscemodi uictoriæ fama totā
 Armeniā adeo perterrefecit, ut ipse Sophis Taurij cōsistere nō audēs, ulterius
 ad instaurādū exercitū pgressus sit. Verū Selimus ut optimus dux, uictorię re-
 ceris partē calore usus, Tauriū cum expeditione equitū manu profectus est:
 atq; in ipsa urba, quam sine pugna deditā accepit, per aliquot dies est commo-
 ratus. Mox quū Hismaelem cōgregatis ex omnibus suis prouincijs militibus
 Taurium aduentare audisset, principis palatiū ac mercatorū plurimorū ædes
 pulchriorib; & preciosioribus rebus expoliāuit; præterea pecunias à ciuib; exegit:
 ac demū inde discedens, multas artificū ac nobilium familias secū ab-
 duxit. Quūq; iā ad Euphratē longis itineribus peruenisset, maxima ac fortissi-
 ma latronū Hiberorum Hismaeli subditorum turma, transuadātes Turcas à
 tergo populabūda inuasit, atq; ex ipsis plurimos ex itinere defessos, & ad reli-
 quum exercitum subsequendū tardos interfecit. Postea uerō quāmsiluuiū Se-
 limus transisset, ab Aladulo principe maxima & molestia & dāno affectus est.
 Etenim is in fluminum transitu atq; in montiū angustijs Turcicū exercitum,
 præcipuē uerō milites extra ordinē uagātes assidue infestauit, Selimo sapius
 iurāte se huiusmodi iniurias uere nouo uindicturū. Ceterū hæc Calderamia
 uictoria incredibilē autoritatē Selimo peperit, qui itinere dierū uiginti lōgius
 quā Mahometes ipsius auus progredi ausus esset; atq; in hoc peculiariter cō-
 mēdabatur, quod per ipsum iā omnibus manifeste patēret, Sophianas uires
 nō usq; ad miraculum excellere, quemadmodū prius fama creditū erat. Nā ut
 uerū fateamur, ipsius Sophis exercitus nō ex militib; ordinario stipendio cō-
 ductis constat: sed ferē omnes ad principis imperiū cōuenire, ac propriā tue-
 ri patriam bene armati iubentur. Id sane uerū est, cētum Persas ob equorum
 atq; armorū apparatū cū quadringentis Turcis posse congregi. Verū ipsi
 Persarum reges cōmoditate suscipiēdarum in remotas prouincias expeditio-
 num omnino carēt: quoniā neq; consuetudinē, neq; facultatem stipēdiarum
 tam pacis quā belli tēpore soluendorū habēt, sicuti Ottomanios principes
 habere certum est. Persę enim stabiles atq; idoneos ad bellādum pecuniarum
 prouētus nō possident, quū populū ab antiquis tēporibus liberi ab omnib; fe-
 rē uectigalib; sint. Vnde etiā est, ut nullos peditū ordines perpetuò alāt, neq;
 multū machinarum aërearū secum ducant: quib; tamē duabus præcipuē reb;
 quoduis

Scopieti.

Persarum uxo-
res armatae in
pugna.

Sophis exerci-
tus qualis.

Persarum bel-
landi ratio.

quoduis bellum, quamuis difficile, negocium superatur. Sed ut ad Selimum redeam, Turcicus exercitus eo anno in Trapezontina atq; Amasina prouincia hyemauit. Anno uerò qui proximè insecutus est, nimirum M. D. XV. ut acceptas iniurias uindicaret, bellum cõtra Aladulum Principem mouit. Is Cappadocia montes illos, quem Taurum uocant, prope Euphratem incolit, ac regni sui fines terminat, cum Sultano quidè Alepum uersus, cum Sophi uerò prope minorem Armeniã, cum Turca autem urbe quadã quam Orfam nominant, Amasie Saniacui atq; Iconio opposita. Et ualles sanè aliquot fructiferas, uerum plures syluestres & saxosas possidet. In ijs autè Costagelus dux difficiles quosdam transitus, iter hostibus impediturus, munierat. Verum labor omnis frustra insumptus est. Sinamus enim locorum angustias omnes penetrauit, plurimisq; illarum gentium turmis profligatis, ac presidijs deturbatis, tandè cū Costagelo inter mōtes conflixit, atq; eum in fugã conuertit. Sed enim Bostagelus persequente Sinamo ab incolis proditus, in Selimi manus peruenit, qui eum capite puniri imperauit, atq; ipsum caput Venetias in uictoria signum misit. Verum enim uero quã adeo felici rerum successu Selimus suum imperium debellatis Persis atq; Aladulo castigato stabilisset, cum ob audaciam inde sumptã, tum ob triumphorum cupiditatem Campsoni Ciauro Alcairi Sultano bellum inferre constituit. Et Campson quidem ipse cum ingenti exercitu eodem tempore ex Aegypto in Syriam uenerat, Alepũ concessurus, ut Caierbeium eiusdem urbis Principem subditum suis imperijs, sed parum amicum ac parum obsequentem, & principatu & uita priuaret; atq; ut Turcarum finibus propinquus Selimo terrorem incuteret, ac experiretur an autoritate sua res Sophis cum ipso Turca componere ualeret. Nam potentia ac felicitas Selimi reuera iam omnibus timori erat, optimeq; Sultanus ipse considerabat, Turcis deuicto antea Caramania rege, prostrato nuper Aladulo, ac Sophi grauiter depresso, nihil amplius obstare posse, quo minus Syriam, quum liberet, inuaderent. Comitabantur Sultanum quatuordecim milia Mamaluchorũ, ac totidem subserui armis, equis, atq; alijs egregijs ornamentis adeo excellentes, ut nihil omnino pulchrius uideri possit. Mamaluchorum pleriq; genere Circasi erant, omnesq; ex eorum numero qui CHRISTO ualedixerunt; uerum homines robusti, & in pertractandis armis, ac sagittis etiam equitando eiaculandis agiles, ingenio tamen adeo elato ac superbo, ut sese omnibus hominibus praeferrent; sed precipue Turcas, quoniam eos ante prope Tarsum tam facile fugarant, ueluti pecora cõtemnebant. Interea Selimus cum exercitu Caesaream uenerat, ex quo loco cõmodè uel Euphratem traicere, atq; in Persiam mouere, uel Amanum montem transire, ac Syriam inuadere poterat, rumor tamen diuulgabatur, ipsum contra Persas iturum. Nihilominus quãdiu Caesaream mansit, oratores quamplurimi ac literæ à Sultano ad Selimum, & e cõuerso missi fuerunt. Porrò Caierbeius Turcam subinde admonebat atq; inuitabat, ut in Syriam transiret, simulq; pollicebatur se à domino suo ad ipsum defecturum, quẽ admodum & fecit, & deniq; certam Turcis uictoriam promittebat. Caterum, quum Sultanus Amanum ciuitatem, antiquitus Apamiam dictam, inter Damascus atq; Alepum, peruenisset, eo nimirum animo ut Alepum statim inuaderet, Selimus tandem Sultanum ipsum aggredi decreuit; sicq; ad dextram conuersus, incredibili celeritate montem Amanum pertrãsiuit, Ianizaris atq; Afapis anearum machinarum currus super humeros gestantibus. Quod quum Campson audisset, iam non Caierbeium castigare, sed seipsum à Turcis tueri, ac uindictam in aliud tempus differre statuit. Vnde etiam Caierbeium ipsum orauit, ut prope Alepum secundum paruulum fluiuium, à ueteribus Singa uocatum, in castra

Aladulus.

Taurus mons.

Bostageli mors.

Mamaluchi.

Amanus quondam Apamia

11 3 concederet.

concederet. Id quod Caierbeius haud inuitus fecit, non quidem ut Sultanum iu-
uaret, sed ut proderet. Inter hæc Selimus derepente hostibus sese ostendens, Ma-
maluchos, qui sub Sybeio Beluamo Damasci principe ac primi nominis duce
erant, inuasit. Sed Mamaluchi eo in congressu uiriliter agentes, Turcicos equi-
tes à Mustapha paulo antè in Bellerbeium assumpto & Imbracore Bassa in pu-
gnam deductos dissiparunt. Erant præterea & aliæ tres Mamaluchorum classes,
quarum unam Caierbeius ducebat: qui longo ambitu hostes circumiens, impe-
dimenta atq; homines ad bellandū minime idoneos à tergo aggredi uelle uideba-
tur. Alteri Lambardus Gazelles ueteranus ac fortissimus dux præerat, qui etiã
Sinamum Bassam fortiter inuasit. Tertiã, quæ ad duo miliaria remota erat, Sulta-
nus ipse per se ductabat. Sed enim quum Gazellis ac Sybeij turmæ usq; ad laniz-
zaros penetrassent, et ab his & ab æreis machinis adeo egregie repulsi sunt, ut nõ
secus ac in Sophiano conflictu antea Persis acciderat, laxatis habenis retrocede-
re coacti sint. Quamobrem Sinamus fugientes insecutus, eos in Sultani classem
impingere cõpulsi: qui quidẽ uisa suorũ fuga, et Caierbeij proditione audita, ni-
mio dolore percussus, ex equo inter fugiendũ cecidit, equorũq; nõ minus suorũ
quàm hostiũ pedib; attritus, uitã finiuit. Ad hæc Tripolis princeps ac Sybeius,
qui equitandi peritiã nemini cedebat, interfecit. Gazelles euasit, ac colle-
ctis in unũ qui superuerat Mamaluchis, Damascum se contulit. In eo conflictu
plurimi excellentes equi nimirũ cum laborẽ tu calore sufferre nõ ualentes, medi-
crepũre: pugnatũ est enim nono Calendarũ Septembriũ, sicuti duobus retro
annis eodẽ die & simili fortuna cũ Persis pugnatum fuerat. Sultani cadaver illæ
sum, quod ad uulnera attinet, inuentũ est. Fuerat Sultanus ipse homo admodũ
pinguis, senioq; iam cõfectus, ut qui septuagesimũ sextũ annũ ageret. præterea
herniosus, id quod illi etiã præcipua mortis caussa fuit, quando ob huiusmodi im-
pedimentum in fuga celeriter equitare nõ potuerit. Verũm ut ad Selimũ reuer-
tamur, egregia hæc uictoria Syriæ portas omnes Turcæ reserauit. Nã Alepum,
Amanũ, ac Damascũ profectus, summo cum gaudio tanq; populorũ è tyranni
manibus liberator, ab omnibus exceptus est. Mamaluchi uerò omnes, tam qui
aufugerant, quàm qui maritima loca tuebantur, Alcairi conuenerunt, ac Tomo-
beium Alexandriæ præfectũ (Armiralium nunc uocant) Circassum quidẽ genere,
sed hominẽ cum egregij corporis, tũ inuicti animi dotibus, regã dignitatẽ præ-
se ferentem, Sultanum creauere. Is statim quicquid seruorũ, quicquid Arabũ in-
uenire potuit, simul contraxit, ac Rhodum misit qui machinas æneas afferrent:
præterea Mathareã Alcairo uicinam exactè muniuit, relicto in Iudææ Gaza Ga-
zelle cum militum manu non contemnenda, qui hostium transitum impediret.
Verumenimvero Selimus, ubi noui Sultani bellicum apparatus audiuit, pete-
re omnino Alcairum constituit, sicq; inter eundũ Hierosolyma profectus, atq;
ibidem per aliquot dies commoratus, templum inuisit, monachisq; eiusdem lo-
ci incolis eleemosynam dedit. Sinamus autem cũ uiginti millibus equitũ ac plu-
rimis lanizaris scopietarijs (ut uocant) imperatorem præcedens, prope Gazam
cum Gazelle confligit, ac Mamaluchos tandem post cruentam pugnam fudit.
Gazelles accepto in ceruice uulnere, præter omnium opinonem è medijs Tur-
carum turmis euasit. Porrò Sinamus Mamaluchorũ capita cũ suis illis demissis
barbis secundum uitam ad palmarum truncos affigi curauit, ut à Selimo illac trã-
situro postmodum uiderentur. Selimus uerò ea uictoria latus, quàm plurimos
utres parari iussit, quibus aqua per arenosa deserta ferri posset, atq; exercitũ Al-
cairum uersus direxit, quo in itinere sapius cum Alarbis, quos uocant, pugna-
tum est. Tandem Selimus Mathaream, ubi balsamum nascitur, ab Alcairo circi-
ter quinq;

Sultani inter-
tus.

Armiralus.

ter quinque miliaris distantem peruenit: quem locum Tomombeus areis machinis, fossis, & apertis & occultis, maximisque propugnaculis, ne patretur hosti transitus, muniterat, ibique castrametatus, milites sub papilionibus esse iusserat. Caterum quum Turcicus exercitus illuc appropinquasset, duo Mamaluchi ex Albania oriundi, meliorem fortunam quaerituri, e castris ad Turcas ipsos transfugere, Tomombeique consilia Sinamo conterraneo suo manifestantes, loca ostenderunt, ubi fossae crateribus canneis coopertae, quae praecipites exciperent equos, latitabant. Ad haec, ubi & quomodo graeae machinae dispositae essent, indicarunt. Id quod procul dubio in causa fuit, ut postea Selimus uictoria potitus sit: magno enim circuitu ad sinistram arrepto itinere, praeparatas insidias euitauit. Tomombeus, ubi rerum a se dispositarum ordinem proditione reiectum uidit, spe omni iam ferè destitutus, machinas ipsas alio traducere conatus est. Verum quum non ex aere, sed ex ferro, ut antea fieri consueuerant, confectae, atque in tralibus quibusdam multo ferro munitis, non super currus collocatae essent, difficulter deduci poterant: nihilominus leuiore aliquot curribus impositas, cum accipiens, contra Turcas profectus est. Nullibi unquam memoria hominum crudelius pugnatum est, quum uterque princeps uitae, honoris, atque imperij omnem spem nulla alia in re quam in uictoria posuisset. Gazelles maxima militum multitudine stipatus, Sinamum est adortus. Magnus uero Diadarus Mustaphae cornu inuasit, Sultanus autem ipse in Selimi ordines inuectus est: ac prius quidem ex utraque parte machinae aereae globos in hostes, maximis militum acclamationibus, emisere. Mox ingens Mamaluchorum numerus Turcas circumdedit, ac circum impedimenta maximum excitauit tumultum. Verum in medio maior strages est edita, in qua etiam fortis atque egregius eunuchus Sinamus interijt, Sinami interijt
eius. Iamque uictoria ad Mamaluchos inclinare uidebatur, quum Selimus Ianizaris ut suis adessent, signum dedit. Hi uero seruato ordine progressi, quadam ueluti grandine globulorum e scopietis quos ferebant emissorum, Mamaluchos illico terga dare coegerunt. Ergo Tomombeus, ubi pugnando strenui etiam militis officio functus esset, ad Alcairi portas se contulit, ut exercitus reliquias colligeret. Idem fecit & Gazelles, sicque ambo incolumes euasere. Diadarus autem ac Bido praefectus, incredibilis fortitudinis uiri, letalibus acceptis uulneribus, capti sunt: quos Selimus non ita multo post, ad expiandos Sinami manes interficijussit, restatus se tantum e Sinami morte doloris, quantum ex parte uictoria laetitiae accepisse. Tomombeus autem sapientes reges imitatus, qui etiam in aduersis animo semper infracto sunt, Mamaluchos hortari coepit, ut munire urbem, atque in singulis uicis, imò in singulis domibus contra hostem peristere uellent: praeterea plus quam sex mille seruos Aethiopes manumisit, atque ad id bellum armauit. Ad haec Alcairi ciuibus persuasit, ut se a communi omnium, crudelissimoque hoste uerentur: sicque effectum est, ut summa diligentia dignioribus urbis locis munitis, usque omnibus interclusis, etiam foeminae ad hanc ultimam pugnam disponerentur. Selimus uero huiusmodi apparatus optimè norat, nimirum per eos seruos, qui ad ipsum transfugientes Sultanum deserabant: quemadmodum plerunque fit, ut aduersa domini fortuna beneficiorum acceptorum memoriam seruis adimat. Magna igitur solitudine curabat, ut Seruorum fides
cum fortunando
minorum munitari soluta. exercitus quam citissime fieri posset, uires recuperaret, ac praecipue ut uulnerati medicorum auxilijs iuuarentur. Tandem quum quarto post commissum praesidium die Alcairam ingredi decreuisset, Ianus Bassa Ianizarorum cohorte ac nonnullis equitibus, nec non & machinis aereis secum ductis, primus urbem est ingressus, per eam portam quae Bassyela uocatur, quo in loco non

*Alcairi expug-
natio.*

ita diu pugnatum est. Selimus paulo post hunc est infecutus, ac sic demum Alcairi ciuitatis egregia loca paulatim expugnata sunt: sed adeo difficulter, ut aspera illa atque cruenta pugna per duos dies ac totidem noctes cum utriusque partis ingenti strage perseverauerit. Tandem bona Mamaluchorum pars in magnam quandam Meschitam concesserunt: ubi quum pugnando defessi etiam fame laborare coepissent, vitam cum Turcis prius pacti, sese dedidere. Verum Selimus promissis minime stetit: nam eos omnes Alexandriam missos, in carcere decollari iussit. Tomombeius cum Circassorum parte trans Nilum profectus, ad instaurandum bellum milites congregare, Mamaluchosque omnes ac multos Arabum duces ad se uocare. Gazelles autem prudentium uirorum exempla secutus, qui posteaquam quod officij sui est praestitere, cum fortuna, ne penitus franganur, inducias agunt: ad Selimum uenit, seque illi ut dignissimo uictori dedit, ac pollicitus est se Turcis eadem felicitate inseruiturum, qua Sultanis antea in seruierat. Selimus humaniter hominem excepit, atque inter suos duces locum ei non infimum concessit. Octauo inde Calendas Februarias Anni M. D. XVII. Alcairi arcem ingressus est, quae in colle haud admodum eminenti sita, deauratis pictisque aedificijs, fontibus, hortis, ac plateis miro artificio stratis pulchrior, quam muris munitior est: etenim ipsius & portae & fenestrae preciosissimis rebus, nimirum marmore, ebore atque ebene egregie insculptis ornatur. Neque ita multo post Selimus prope Bulachum uicum in nauibus pontem supra Nilum construxit, ut commodius contra Tomombeium flumen transiret. Quo perspecto, Tomombeius partem Turcici exercitus, quae trans pontem castrametata fuerat, de improviso adortus, tumultuarium conflictum iniit. In quo quum Ianus Bassa periclitaretur, Canolius affinis Selimi, occupato adhuc a Ianizaris, qui nondum omnes

*Nilus natando
superatus.*

pertransierant, ponte, Nilum cum Tartarorum manu natando transgressus est, ut celerius suis adesse posset. id quod ob Nili profunditatem immensam miraculo penes ascriptum est. Porro Tomombeius, quum instaurata sepius maximis uiribus pugna, in qua & ipse proprijs manibus egregia facinora edebat, impetum Ianizarorum ac Tartarorum diutius sustinere non posset, aduersam fortunam execratus, rebus fuga consuluit. Selimus autem ubi Tomombeium cum paucis effugisse accepit, Mustapham unam cum Caierbeio & Gazelle, qui regionem optime norant, ad eum insequendum misit. Unde infelix Tomombeius per Principem quendam Maurum proditus, atque in palude, ubi inter cannas & iuncos & pectore tenus in aqua latitabat, inuentus, ad Selimum perductus est. Selimus autem adhibitis tormentis hominem uexauit, ut quomodo in loco thesauri Campsonis Cauri essent, ex ipso agnosceret. Sed Tomombeius incredibili quadam animi constantia nihil unquam indicauit. Verum Selimus non ita multo post, ut omnem defectionis spem populis adimeret, Tomombeium mulae insidentem, atque annexum gutturi laqueum habentem, per totam urbem duci, ac demum prope portam Bassuelam tertio Idus Aprilis suspendi iussit: omnibus crudele hoc spectaculum deplorantibus, atque iniquam fortunam accusantibus, quae ipsum Tomombeium ob singularem uirtutem ad imperium uocauerat, ac mox regum omnium, qui unquam miseri extitissent, miseriorem effecerat. Sublatis his duobus Sultanis, unam cum ferre tota Mamaluchorum superba progenie, provinciae omnes etiam quae in extrema sinus Arabici parte sitae sunt, Turcis sese dedidere. Selimus uero post haec Bulacum petiit, ut Nilum iucundissimè illic excrecentem uideret. Inde Alexandria profectus est. Ex quo demum loco Alcairum reuersus, Caierbeium administrandis paulo ante deuictis provincijs praefecit, ut proditoris in Alepino conflictu factae id illi praemium foret. Sed enim Ianus Bassa, qui munus hoc honorificum sibi tradi

*Tomombeij in-
teritus.*

uehementer

vehementer optabat, id egerrime tulit. Vnde etiam id honoris Caierbeio in uideus, curauit ut Ianizari, qui Alcairum custodiebant, statim a principis discessu in unum collecti tumultum excitarerent, quo Caierbeius ob id male audiret apud omnes. Verum scelus in auctore recidit. Nam Selimus, cognita Iani fraude, in itinere non procul ab Alcairo capite eum puniri iussit: ut omnibus ostenderet, non esse aduersus imperatorem tumultu militari ludendum. Mox quum in Syriam uenisset, eius provinciae administrationem Gazelli concessit, Turcis iam inter se murmurantibus, quod princeps proditoribus fideret, ac Turcicorum ducum officia parum aestimaret. Tandem Selimus Constantinopolim peruenit, quo in loco sub Pyrrhi Bassae magnae fidei ac singularis prudentiae uiri cura, Solimanum unicum filium uel reliquerat, sic inuenit, licet antea ueritus (ut multi iudicarunt) ne sibi absentis Solimanus imperium adimeret, quem admodum ipse Baiazeti patri ademerat, quum uelste quadam ueneno intincta dono missa filii uita pater insidiatus esset. Neque ita multo post Selimus domi agens, ulcus in renibus contraxit, quod canceris in morem serpentes, eam corporis dispositionem, quam complexionem uocant, paulatim turbauit, atque omnia bellandi consilia expulit. Post paulum etiam pestifera febris hominem inualuit, sicque iam morbi tedio sibi ipsi grauis, uictoribus ac triumphis exaturatus mortem obiit, salutis nostrae Anno M. D. XX. in mense Septembri, in eodem pago Ciurlano, ubi prius cum patre confluxerat. Quod non sine manifesto Desiudicio factum est, ut quo in loco peccatum commiserat, ibidem et poenas solueret. Praesuit imperio annis octo: agebatque, quum obiit, etatis annum XLVI. Verum quod ad corporis membra attinet, uentrem admodum demissum breuioribus cruribus sustentabat. Vnde etiam eques magis quam pedes commendabatur. Faciem subrotundam ac pallidam, oculos pregrades & feritate plenos habebat. Animi uero magnitudine leonem aequabat. Nihil sibi unquam a fortuna pertimuit. Nullum ob periculum quamuis manifestum susceptas semel expeditiones unquam dimisit. Consilia dubia, sed spem aliquam honoris continentia, securis, sed illaudatis praeferebat. Alexandrum magnum ac Dictatorem Cesarum pluris quam alios omnes antiquos duces faciebat. Quamobrem etiam ipsorum gesta in Turcica lingua uersa sine intermissione legebat. Natura uero seuerus erat atque inexorabilis, semper cogitabundus, nunquam preceps, praesertim in exequenda crudelitate, quae tamen saepius inniti iustitiae uisa est. Mustapham interfecit, quia parum fidelem cooperit. Chendemum Bassam necari iussit, quonia sibi contra Persas eunti tot difficultates obiecerat, ut Ianizari in unum collecti transire Euphratem recusarent. Bostangi Bassae genero suo caput amputari praecipit, quod provincias, quibus eum praefecerat, expilasset. Ianu Bassam interficendum curauit, ut ipsius nimiam arrogantiam cum infidelitate coniunctam puniret. Dicere consueuerat, se non nutrire prolixam barbam, ueluti Baiazetes patet effecerat: ne Bassae manibus in illam iniectis, duceret principem quo uellent, quem admodum euenerat Baiazeti. Nimia tamen in proprium sanguinem crudelitate infamem se reddidit. Verum ipse affirmabat nihil esse dulcius, quam sine consanguineorum timore ac suspitione regnare, seque ob id excusatione dignum arbitrabatur. Quod si uel minimus quispiam ex Ottomanio sanguine in principem prius euasisset, sibi quoque eodem modo pereundum fuerat. Praeterea eum minime prudentem esse aiebat, qui quod proposuisset, non illico exequeretur: quoniam in mora saepe amitteretur occasio, atque impedimentum designatae intentioni contrarium oboriretur. Summa haec est. In arte militari, atque in populorum regimine excellentissimus acrarum nominis uir extitit, quippe qui iustitiam ubique seruandam praeciperet. Aloysius Mocenico, uir clarissimus

unus ex

Iani Bassae
mors.

Selimi mors,
eiusdemque fama
et ingenium.

In barba prolixiore
scoma

Occasionem saepe
per mora amittit

unus ex Venetis oratoribus, qui Bononiæ apud Maieſtatē tuā fuere, nobis retulit, se neminē unquā hominum Selimo (nā apud ipsum quoq; Alcairi oratorem egerat, diuq; cum illo fuerat uersatus) parem, quod ad iuſtitia, humanitatem, animi magnitudinem, atq; alias huiusmodi uirtutes attinet, inueniſſe: nullosq; barbaros mores in eo fuiſſe aſſerebat: et quicquid à uulgo illi obijciebatur, egregiē refellebat. Porro cōſueuerat Selimus (ut ex ſereniſſimo Gritti Venetiarū duce accepimus) nōnunq; edere ſemen quoddā Turcis notū, quod rerū ſeria rū ac moleſtarū memoriā hominib; adimit, eosq; liberos ac iucūdos per aliquot horas facit. Id quod ipſe efficiebat, ne profundius grauiorib; cogitationibus inherereſceret, ſed ad oblectandum animū aliquod temporis ſpaciū haberet. Venationibus ſummopere delectabatur, ſed mulieribus nimium deditus erat. Verū tāta in uictu modeſtia utebatur, ut nō niſi ex uno ſerculo comederet, quod plerūq; potius ē feris uenatione captis, aut eiufmodi uiliſſimis carnibus, quā ē uolatilibus ſibi eligebat, quemadmodum & priuati milites efficeret conſueuerant. Id quod in cauſſa erat, ut etiā inter tot labores, quos in remotiſſimis regionibus ſub uario ſubinde cōlo ſuſtinebat, proſpera ſemper ualetudine uteretur.

SOLIMANVS.

SOLIMANVS, unicus Selimi filius ſucceſſus eſt patri, eodem anno quo ſua Maieſtas imperatorio diademate Aquiligrani coronata eſt. Nec parum Chriſtiani principes Selimi tā fortis ac fortunati hoſtis morte letati ſunt: ſed præ ceteris prudētiſſimus papa Leo X. tantū ex ea re cōcepit gaudij, quantū triſtitia paulo antē audito Sultani interitu acceperat. Nam eo interitu nunciato litanias ac ſupplicationes publicas, in quibus homines nudatis pedibus incederēt, Romæ haberi piē curauerat: legatosq; per totam Europā miſerat, qui id efficerent, ut Chriſtiani in unū coeuntes, cōtra Chriſtianorū omniū hoſtē arma ſumerent, Nihilominus quod ad Solimanū attinet, omnib; uidebatur, mitē agnū rabido leoni ſucceſſiſſe, quum Solimanus ipſe iuuenis rerum imperitus, ac natura (ut ferebatur) quietiſſimus eſſet, quæ tamen falſa opinio multos, atq; inter eos Gazellē præcipuē ſefellit. Etenim is deſuncto Selimo, cui ſe iuramēto deuinxerat, ueluti iam liber, Syriam ſibi ſubiicere propoſuit. Vnde & reliquas oēs Mama luchorum excipiēns, regionis ſimul incolas, necnō Alarbiū Duces ad ſe blanditijs alliciebat: præterea ſeſe Magno Rhodī magiſtro inſinuauit, ut machinas æreas, quæq; ijs neceſſaria ſunt, inſuper arma ac triremes inde acciperet. Ad hæc legatum occultē Alcairum ad Caierbeium miſit, qui eum hortaretur, ut de iniurijs & ſanguine Circalloſorū effuſo uindictam ſumeret: atq; occiſis Turcis, principem ſe conſtitueret, Sultanicumq; imperiū denuō inſtauraret. Verū Caierbeius Gazellis ueteris inimici uerbis minimē fidem adhibēs, aut fortalle maiorem quā pro ſuis uiribus difficultatem in huiusmodi peragendo negotio futuram cōſiderans, legatum interfici iuſſit, ac Solimanum eius rei admonuit. Solimanus Faratem Baſſam cū ualido exercitu ſtatim in Syriam miſit. Quod quum audiſſet Gazelles, licet iam Baruti ac Tripoli, alijsq; in locis plura Turcarum præſidia expugnafſet, terrore tamen perculſus, Damalcum ſeſe recepit, quō quidem & Farates longis itineribus tandem peruenit. Cæterum Gazelles nihil aliud ſuis rebus magis expedire arbitratus, quā ut fortunæ omnia committeret, quæ aut uictoriam, aut mortem generoſo duce dignam afferret, exercitum, quem congregarat, extra urbem duxit, ac mox cum Farate confluxit. Sedenim in eo conſlictu ipſe unā cum Mamaluchis omnibus trucidatus eſt. Farates uerō una hac uictoria & Syriam recepit, & Caierbeij totiusque Aegypti fidelitatem erga Solimanum confirmauit. Porro Solimanus

Barutum anti-
quis Berytus
erat: quin
Straboni Baru-
tus dicta.

eo anno, uictoriã fecutus est, Pyrrhi natione Turcã prudētissimi uiri consilio
 ac Ianazarorũ hortatu, Belgradũ, ubi q̄ plurima ex Turcis deuictis posita ab
 Vngaris trophæa cernebant, aggredi constituit. Igitur præmissis exercitu So-
 phiã usq; quæ Seruicæ ciuitas est, ante peruenit, quam Vngari ea de re aliqui *Sophia*
 resciscerent. Enim uero q̄d ad Vngaros attinet, per id tẽpus Vladislao, qui per
 aliquot annos absq; militari gloria regnum administrat, Ludouicus unicus
 filius successerat, iuuenis haud admodũ ingeniosus, atq; ob ætatẽ adhuc rerũ
 imperitus. Hinc regni principes atq; Ecclesiarũ præfules auari expilãdum sibi
 proposuerãt, adeo ut nihil ipse præter regiũ nomẽ possideret: id quod in caus-
 sa extitit, quo minus colligi exercitus cõtra Turcas illicò potuerit, præsertim
 10 principib. auxilia pollicentibus tantũ, nihil autẽ re ipsa præstãtib. Hinc So-
 limanus nullo impediẽte cõmoditatẽ nactus, subterraneis cuniculis, æreis
 machinis, atq; alijs huiusmodi bellicis instrumẽtis, paucis cõsuis amissis, Bel-
 gradũ expugnauit: quod quidẽ nõ tãtum Vngariæ, sed totius Christianitatis *Belgradi oppu- gnatio.*
 propugnaculũ erat, quẽ admodũ infortunia, quæ postea infecuta sunt, mani-
 feste ostẽderũt. Solimanus quũ post eã uictoriã per integrũ annũ quieuisset
 generosa quadã animi promptitudine cõtra Rhodum arma sumpsit, Pyrrho
 ac pluribus Saniacis minime id probantibus: etenim adhuc memores erant,
 quã difficulter, quãq; magno cum suorũ dãno ac dedecore Mahometes an-
 20 tea id frustra tẽtasset. Sed super omnia parum tutum imperatori iudicabant,
 ut seipsum tam parua insula cõmitteret: fieri enim posse arbitrabãtur, ut
 classis Turcica uel aduersa tẽpestate, uel Christianorum nauibus impetita, in
 gens aliquod in cõmodum sustineret: id quod principem ipsum in manifestũ
 discrimen induceret. Nã illis æquũ ac rationi cõsentaneum uidebatur, ut occi-
 dentales principes Rhodijs suppetias ferrent. Verũ Solimanus, qui ex patre
 audierat, uictorias, nisi imperatoris manu parentur, nõ esse omnino integras:
 per seipsum tandẽ petere insulam decreuit. Sicq; anno ab orbis instauratione
 M. D. X. I. sub lunij mensis finem cũ quadringentis nauibus, ac ducentis
 30 Turcarũ millibus illuc se cõtulit, æreasq; quam plurimas machinas secum du-
 xit, quibus deinde super duos montes dispositis, omnem defendendã urbem *Rhodi oppu- gnatio.*
 cõmoditatẽ abstulit. Hos autẽ montes (quod incredibile ijs etiã qui uiderunt,
 penẽ fuit) ipsi Turcã construxerant, terra per spacũ duorũ à ciuitate miliario
 rũ ligonibus atq; eius generis instrumẽtis cõtra urbis fossas proiecta, & in eã
 altitudinẽ coaceruata. Tantaq; Turcarũ multitudo, earũ operarũ more, qui-
 bus nostri exercitus in excauãdis uel implẽdis fossis, atq; alijs huiusmodi ad
 bellum necessarijs exequẽdis utunt, huic operi incubuerat, ut breui ad fossas
 urbis peruentum esset, in quibus iã & excouarentur cuniculi, & mœnia varijs
 instrumentis demolirent. Philippus autẽ Villadamus Gallus, Rhodiensium
 equitũ Magister, nihil cum suis, quod ad defendẽdam ciuitatem pertinebat,
 40 prætermisit: quin machinis æreis maximũ etiã dãnum Turcis intulit: adeoq;
 egregiẽ cominus pugnatũ est, ut fossæ urbis Turcarum cadaueribus repleta
 fuerint. Neq; tamen propterea Solimanus oppugnationem unquam remisit,
 quamuis etiã triginta milia & eo amplius Asaporũ dysentericæ morbo iam pe-
 rissent. Tandem deiectis turribus, ac mœnibus demolitis, per subterraneos
 cuniculos Turcã urbis extremas partes occupauerunt. Vnde paulatim sem-
 per ulterius progredientes, Christianos cedere, ac nouis subinde propugna-
 culis, ut ut poterant, se tueri cõpellebant. Præterea machinã quãdam æreã
 quas mortarijs uocant, globos qui ulnẽ diametrum habebãt, emittentes, ur-
 bisq; interiorem partem impetentes, tecta ac pauimenta domorum usque *Mortarij ma- china.*
 ad ter.

ad terrā cū maximo omniū terrore perforabāt. Iāq̄ aliquot menses ab incēpta obsidione præterierant, & nihilominus Rhodij adhuc nemo suppetias tulerat, quū tamen interim Turcis & à Farate ex Natolia, & à Caierbeio ex Alexādrīa auxiliā q̄ plurimā aduenissent. Nā ipse Caierbeius quadraginta naues rebus ad bellū necessarijs onustas miserat. Cæterum dū hæc apud Rhodum gererētur, Hadrianus papa cum nōnullis nauibus ac trirētib. peditūq̄ cir citer tribus millibus ex Hispania in Italiā uenit. Hūc Cardinalis Medices, qui nunc Patavi præest, atq̄ alij quā plurimi rogarunt, ut eas naues ac pedites unā Rhodū mitteret: futurū enim sperabāt, ut ualidiorib. autumni uētis adiutæ, in uita etiā Turcica classe portū ingrederētur; præsertim quū quinquaginta Venetorum trirēmes in Creta tunc essent, quæ hac in re non nihil auxilij, saltē sese hostibus ostēdendo, attulissent. Verū sanctissimus pater, qui recēs Pontificatū acceperat, ipsorū consilijs tanq̄ suspectis minimē adherēs, id gratiæ diuinitus nō habuit, ut negotium hoc iuuandi Rhodios amplecteretur. Quamobrē Rhodij ipsi spe omni destituti, Villadamo autore sese Turcæ dederunt: cum illo tamen prius pacti, ut & uiuere, & res proprias possidere, demptis æreis machinis unicuiq̄ cōcederet. quas conventiones Solimanus humanissimē ac religiosissimē seruauit: præterea res diui Ioannis tēplo sacras ne attigit quidē, à quibus nostri milites fortasse nō abstinuissent. Equidem Villadamo referente audiui, quòd cum Solimanus triginta mill. hominū comitatus Rhodū ingressus est ne unum quidem uerbum est unq̄ ex alicuius ore auditum, adeò ut milites per urbem incedentes, monachi obseruantes, quos uocāt, esse uiderētur. Ad hæc Villadamus ipse aiebat, se quū secundò ad Solimanū, ut ab eundē peteret ueniā accessisset, tā benignē fuisset exceptū, ut idē Solimanus ad Hebraimū Bassam, quē summopere amabat, quēq̄ solium tunc secum habebat, cōuersus huiusmodi uerba dixerit: Profectò non possum non dolere, infelicem hunc senem propria domo pulsum, adeò tristē hinc abire. In summa, Solimanus maxima cum sua gloria, & Christianorum omniū summo uituperio Rhodū, quæ sibi ueluti molesta sudes in oculo fuerat, sexto mense ab eo quo ipsam oppugnare cœperat, occupauit. Porrò, eodē ipso die quo Rhodij se Turcæ dedere cōcluserunt, Romæ magnū Hadriano papæ prodigiū accidit. Nā quū is Palatij sacellum ad solennes natalis diei CHRISTI caremonias peragendas ingrederetur, ianua illius sacelli superliminare, quod marmoreū erat, post eius ingressum ilico decidit, ac nonnullos custodiæ suæ milites cū maximo ipsius timore occidit. Sed ut ad Solimani res reuertamur: post captā Rhodum, Caierbeius statim defunctus est. Cui Acomathes Bassa, quod ad administrationē attinet, successit. Verum is, quū parū suo principi fidelis esset, occupare Sultanicū imperiū proposuit: sed id quidē parū cōsultē, quoniā in ipso pertractadæ rei huius initio à Turcis eo fideliorib. captus atq̄ interfectus est. Quā ob causā Solimanus Hebraimū Bassam Alcairū misit, ut is res turbatas cōponeret: qui omnia singulari prudentia subito pacauit. Mox principis, qui eū diutius abesse sufferre nō poterat, amantissimis literis reuocatus, Cōstantinopolim redijt: ac non ita multo post Belberbeia dignitate donatus est. Sub hæc Solimanus, anno post CRISTVM natū M. DXXVI. Vngaris bellū indixit: quūq̄ Belgradū peruenisset, Ludouicus infelix Rex, omnium Christianorū principum alijs bellis impeditorū auxilio destitutus, præterquam Clementis papæ, qui Boemis ac Germanis peditibus nonnullis e suo stipendiā exhibebat, hosti obuia ire constituit, quādā potius fatali necessitate, quā aut belliratione, aut spe uictoriæ ductus.

Necq̄

Pape negligētia Rhodus Turcis dedita.

Prodigiū Hadriano Papæ eci. um Romæ.

Expediō in Vngariam.

Nec enim securae atq; honestae belli protrahendi uia illi deerant, etiam si regni pars aliqua fuisset amittenda: etenim ex ea re minus damni accepisset, quam ex totius regni amissione postmodum accepit, praesertim cum Ioannes Valuoda una cum quamplurimis militibus assuetus pugnare cum Turcis quotidie expectaretur.

Sed Paulus Tomoreus Collocensis archiepiscopus, monachus Franciscanus, uir

Paulus Tomoreus.

manibus promptus, at ingenio nimium audaci, consilia omnia pugnae audacitate in turbauit. Etenim uero se iam posse belli ducem agere existimabat, propterea quod semel aut iterum cum Turcis, non quidem integra acie, sed leuioribus quibusdam pugnis ac tumultuarijs incursionibus foeliciter congressus fuerat. Nam post praestantissimi regis Matthiae obitum. Vngari, quod ad bella pertractanda attinet, semper

10

inglorij extiterunt. Etenim Ladislaus militarē disciplinā, atq; a rege Matthia institutos militum ordines, adeo labefactari permiserat, ut Vngari, qui tunc sub Ludouico uico militabant, nullam bellandi peritiam, sed solummodo quandam temerariam audaciam, ac ferinū furorem haberent, quo se posse Turcas omnes in primo congressu deuorare presumerent. Summa uero totius Vngarici exercitus, non nisi uiginti quatuor millia hominum in pedites equitesq; distinctorum continebat: qui quidem, quum Mogatum ad Danubium sitū, Budamq; ac Belgradū æquis ferè specijs dirimentem, peruenissent, anteriore Turcici exercitus parte, quam Balibetus Belgradī Saniacus conducebat, haud procul abesse conspexerunt. Viginti milia equitū erant, qui planiciem importunis & molestis excursionibus ac leuibus pugnis die noctuq; sine intermissione infestabant. in quatuor enim turmas diuisis

20

senis horis, quo per integrum naturalem diem semper adessent, alijs alijs per uices succedebat. Vngari uero inter curruum septa necessitate sic cogente clausi, ne aquatū quidem equos ducere ad Danubium, non nisi quantum sagitte iacius est ad sinistram distantem, audere: sed puteos ad aquam eo loci, ubi continebantur, inueniendam continuè excuare. Interea Solimanus cum reliquo exercitu se suis adiunxit, ac milites ex Romania profectos Hebraimo, ex Natolia uero missos Becramo Bassae ducendos commisit. Tomoreus autem militibus omnibus in latam quandam aciem constitutis, inter peditem cohortes, equitum turmas disposuit, ne facile a Turcis, qui multo plures numero erant, circumdari possent. Praeterea pauculas illas areas machinas quas habebat, in locis opportunioribus collocauit, atq; ad curruum custodiam eos qui minus in bellis exercitati erant reliquit. Rex uero ipse post aciem mansit, electosq; equites circiter mille praesidij nomine seorsum constituit. In ipso autem conferendarum manuum initio, Turcae bis machinas graues globulis in hostem eiectionis exonerarunt. Verum ij qui machinis ipsis exonerandis (quos nominant bombardarios) praerant, altius quam debuerant ferientes, uix nostrorum lanceas frustraneis ictibus attingerunt. Creditum est id consulto fuisse factum, propterea quod Christiani sint ij quorum opera in ea re Turca utitur. Equitatus deinde Turcicus in Vngaros im-

Bombardarij.

40

missus est: quo acriter a fronte pugnante, turma itidem Turcicorum equitum currus a tergo inuasit. Quumq; ijs succurrere necesse esset, equites illi qui in regis praesidio in omnem fortunę euentum seruabatur, eodem missi sunt. Interea uero Tomor, multitudinem pugnantium Turcarum oppressus, interfectus est, una cum Strigoniam & Vradino praesulibus, quamplurimisq; nobilibus, inter quos Ambrosius Sarconus, & Gregorius Valuodae frater extiterunt. Sed & ipse infelix rex destinato antea praesidio destitutus, euadere minime potuit. Etenim inter fugiendum in palustrem quandam foueam descendit, ex qua quum emergere ascendendo conaretur, ab equo, qui in terga in paludem obuersa decidit, oppressus est: et quia grauioribus armis indutus erat, subtrahere sese ex equo non ualuit: sicq; tandem coactus est ibidem miserissime uitam finire. Germani autem ac Boemi pedites non nihil quidem resistunt, sed non

Ludouici Vniuersae regis interitus.

mm hilominus

hilominus & ipsi demum occidione occisi sunt. Pauculi equites effugerunt. Soli
 manus stultitiâ regis uehementer admiratus est, qui ducētis hominum millibus
 cum tā paruo exercitu obuius factus esset. Mox Budam profectus, urbis arcem
 his conditionibus se dedentem, ut & homines & res priuatae incolumes seruarē
 tur, benignē accepit, ac firmiter cōventionibus stetit. Duas deinde statuas aereas
 per probatissimos olim artifices Matthiæ regis iussu fabrefactas, Cōstantinopo-
 lim duci, ac super bases e marmore, pulcherrimo ornatu constructas, ueluti uictō-
 riæ trophæū in foro erigi curauit. Et pugna quidē hæc eodē (quem superius me-
 morauimus) anno M.D.XXVI, quarto Calendas Septemb. pugnata est. Verūm
 enim uero Solimanus post eam ipsam pugna ob hyemis uiciniam haud diu in
 Vngaria moratus Constantinopolim reuersus est. Nec aliquid postea contra
 Christianos est molitus, nisi Viennæ oppugnationē, in qua nos quidem auxilio
 Dei ac Germanorum uirtute uictoriâ sine cōsiliū adepti, agnouimus quāto in
 discrimine uniuersa Christianitas extiterit. Et proculdubio dominus noster I.E-
 S V S C H R I S T V S eo periculo ac damno Principes Christianos admonitos uo-
 luit, ut rebus suis consulant, ne eos succumbere contingat, si parum uigilantes ite-
 rum a Turcis impetentur. Illud tibi optime Cæsar persuadere potes, Solimanū,
 qui natura gloriæ cupidus, atq; ob uictorias plurimas, imperijq; magnitudinem
 audax est, nihil aliud magis in animo habere, quā ut regna tibi subiecta tandem
 occupet. Etenim ex hominibus integris, quorū uerbis fides haberi potest, accipi
 Solimanum ipsum dicere sapius esse solitū, Romæ ac totius Occidentis imperiū
 ad se spectare, propterea quod ipse imperatoris Constantini, qui Byzantium im-
 perium trāstulit, legitimus successor sit. Neq; id te lateat, Solimanum res Christia-
 norū omnes optimē atq; exactissimē callere, nec minus animi quā uirū habe-
 re, ut plura simul bella conficienda suscipiat. Ad hæc in rebus ferē omnibus mira-
 bilis iudicio, uersat. Deniq; uirtutibus quā plurimis ornatus est: præcipuisq; illis
 auitiæ, crudelitatis atq; infidelitatis uitis caret, in quibus Selimus, Baiazetes ac
 Mahometes, qui ipsum præcesserūt, fuere. Sed super omnia religiōe ac liberalita-
 te est præditus: quæ duæ res facile hominē in cœlū subuehūt, etem religiō iustitiā
 ac tēperantiā parit: liberalitas uerō, militum animos sibi deuincit, at certā præmi-
 spē in eorū omniū animis seminat, qui per uirtutē ad meliorē fortunā cōscende-
 re studēt. Porro hōsdē uirtutibus Hebraimus quoq; Bassa, qui præcipua authori-
 tate omnia gubernat, ornatus est. Is enim in omnibus suis actiōibus iustus, ac na-
 tura sobrius, castus & patiēs habetur: præterea eos qui uarijs de causis ipsum acce-
 dunt, & liberrimē audit, & citissimē expedit. Hunc alij duo Bassæ tanq; herū ue-
 nerantur, propterea quod ipse tam in bellicis quā in ciuilibus negocijs pertra-
 ctandis, ac pecunijs ex prouincijs omnibus colligendis, autoritate Principi ferē
 æqualis sit. Natus uerō est in Macedonia uico, quem Pargā uocāt, à Corcyra nō
 admodū remoto, ac Schenderi Bassæ seruus fuit: cuius etiā filiā postea in uxorem
 accepit. Cæterū ab ineunte ætate cū Solimano (fortuna sic dīspōnente) educatus,
 mores grauisimos atq; optimos semper seruauit, adeoq; tēperatē gratia & fauo-
 re Principis usus est, ut nihil arrogantiæ, nihil inde superbiæ cōtraxerit, quēadmo-
 dum plerunq; hī facere cōsueuerūt, qui ex humili loco in altū conscendētes, ampli-
 tudine aspirātis fortunæ abutūtur. Tāta hinc beneuolētia Imperator ipsum pro-
 sequit, ut multos ob id tantū, quod illi in uiderēt perdidit: inter quos extitit Fara-
 tes Bassa, qui quod tā ā Hebraimi sublimitatē ferre nō posset, interfici iussus est.
 Pyrrhus q; & Visirio munere & aula cōsuetudine, honesto quodā exiliij gene-
 re, ob eandē causam est priuatus. Mustapha aut Bassa, qui superiore anno defun-
 ctus est, ob id ipsum Principis indignationē penitus incurrisset, nisi ipse Princeps
 ei culpam

Bude arcis de
ditio.

Viennæ oppu-
gnatio.

Ad Carolum
Cæsarem Apo-
strophe.

Solimani uirtu-
tes.

Hebraimus
Bassa.

Pargā.

culpā cōdonasset propriā tantū sororis intuitu, quē olim quidem Bostangi, cui caput Selinus amputauit, nupserat, tūc uerō ipsius Mustaphę uxor erat. Quod uerō ad imperij Turcici solidos puētus attinet, Imperator ipse, cōnu- *Turcici Imperij prouentus.*
meratis cū prioribus suis etiā Sultanici regni redditibus, sexagies cētena mil-
lia aureorū singulis annis habet. Ex quib. quinquies & quadragies centena
millia expēdit. nihilominus q̄tēs ei bellī tēpore populos cēdere libet, ex qua
uis uel minima summa census extraordinariē imposita, pecunias innumera-
biles corradit, aded ut q̄d ad arariū pertinet, ex bellis potius lucretur, quā
in damno sit. Pręterea plus gemmarum ac thesaurorum solus possidet, quā
10 ceteri omnes orbis principes simul possideant. Ad hęc tantam arearum ma-
chinarū, ac rerū ad illas attinentium copiam, tātumq; papilionum, armorū,
nauium, ac triremium apparatus habet, ut quilibet qui pauperiem nostrā a-
liquousq; norit, facile iudicet, eum pluribus simul principibus uno & eodem
tempore bellum inferre posse. Et sanē quemadmodum tua maiestas plurib.
regnis pręest, quā aliquis unquā occidentalis pręfuerit Imperator, ita So-
limanus potentia imperijq; amplitudine reges exteros omnes, de quibus hi-
storiā meminērint, sine cōtrouersia superat. Quo fit ut multi existiment, uel
le iam Deum orbem uniuersum in ueterem monarchiā redigere, ut maiesta-
tem tuā unica uictoria tam re quā nomine Cęsarem Augustum cōstituat.

2º ORDO AC DISCIPLINA TVRCICAE

MILITIAE, EODEM PAVLO IOVIO AVTORE.

IS OMNIS Turcicę militiæ in Portę militibus, quos uocāt, *Portę milites.*
lita est. Li uerō homines selestissimi sunt, partim peditū, par-
tim equitū ordinib. ascripti. Spachi Oglani (sic em̄ eorū ali-
quos. Turcę appellāt) digniorē obtinēt locū. Nā ij ipsi in eo, *Spachi oglani quibusdam uno tantum nomine Spahiglani uocantur.*
cui Clausurę nomē est, loco educati, ac literarū atq; armorū
disciplinis instituti, ueluti principis filij habent. Legatorū et
cōmissariorū, pręsertim si honorificū aliq̄d atq; utile negotiū peragendū sit,
30 muneribus funguntur, ac Santacathibus atq; alijs huiusmodi dignitatib. prę-
ficiuntur. His pręterea Clausurę iā dictę mulieres, necnō filię ac sorores ipsi
us Principis nubunt. Summa hæc est: li ceteris omnib. nobiliores, ac Princi-
pi gratiores sunt. Excellentiores equos, equorumq; ornamenta pulchriora,
uestes preciosioribus suffultas pellibus, seruos robustiores elegātiusq; indu-
ros, quā quodlibet aliud hominū genus inter Turcas habent. Ut autem tā
egregiē ornati incedāt, Persicę atq; Alcairięses efficiūt prędæ. Nā antea sub
Mahomete, nec preciosis pellibus, nec gēmis, nec pannis auro intertextis,
nec multis holosericis uestibus utebantur. Sunt uerō ij numero mille, quo-
rū unumquęq; tres aut quatuor, aut ad summū decē serui comitātur: qui qui-
40 dē serui capita quibusdā, ut ipsi uocāt, sarcolis limbo aureo cristaq; pulcherri-
ma exornatis obtegūt. Ipsi autem Spachi Turbantos (utendū est enī eorū
uocabulis) in capite gestāt, uestesq; aureas uaria textura pictas atq; holoseri-
cas, uel Tyrio, uel alio colore infectas induunt. Quū uerō extra urbē equitā-
dum est, ij Principis dextrū latus claudunt. Porro sinistrū, mille itē equites,
quos Sulastros uocant, eiusdem cum Spachis educationis ac nobilitatis, ijf-
dem uestibus atq; armis utentes, occupant. Et ijs quidē bis mille equitibus
honorē exhibent omnes, quemadmodū (quod exempli causa dictū sit) du-
centis nobilibus illis quos Gallorū rex apud se habet, exhiberi solitū est. Ho-
rum quamplurimi armis oculis omniū expositis induūtur, paruisq; phaleris
Damasceno artificio elaboratis, Perfarū more proprios equos ornant. Has
duas equitū alas mille adhuc aliq; equites Vlufagi dicti subsequunt. Li uerō cō- *Vlufagi.*
m m z flati